

שתי תשובות בענין המחזור התלת-שנתי

הערות העורך: התשובה הכפולה של הרב דוד לזר והרב שמחה רוט היא בגדר "שתיים שהן אחת". הרב דוד לזר מספק את התשתית ההלכתית-היסטורית למחזור התלת-שנתי הארצישראלי העתיק והרב שמחה רוט מספק את הקריאות בתורה ובהפטרה. תשובה כפולה זאת זכתה לתמיכתם של הרב דוד גולינקין, הרב דוד לזר, הרב דוד פרנקל והרב שמחה רוט. תשובתם של הרב מיכאל גרץ והרב גילה דרוור באה להצדיק את המחזור התלת-שנתי הנפוץ בארה"ב והיא זכתה לתמיכתם של שני מחבריה. הרב ישראל ורמן מתנגד לשתי השיטות הנ"ל ומתיר רק את המחזור החד-שנתי.

תשובה בענין המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה (או"ח רפ"ב)*

שאלה: האם מותר להנהיג בבתי כנסת של התנועה המסורתית קריאת התורה בציבור לפי המחזור התלת-שנתי, ואם כן, כיצד?

תשובה: מותר, ואולי עדיף, להנהיג בבתי הכנסת של התנועה המסורתית מחזור קריאת התורה הנמשך שלוש שנים לפי השיטה הארצישראלית העתיקה.

א) מבוא

קריאת התורה בציבור נזכרת במקורות ישראל לראשונה בתקופת שיבת ציון, בסיפור אודות מעמד חגיגי בבית המקדש בניצוחו של עזרא הסופר:

ויפתח עזרא הספר לעיני כל העם כי מעל כל העם היה, וכפתחו עמדו כל העם. ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול, ויענו כל העם אמן אמן במועל ידיהם ויקדו וישתחו לה' אפים ארצה... והלויים מבינים את העם לתורה, והעם על עמדם. ויקראו בספר בתורת האלהים מפורש ושום שכל ויבינו במקרא. (נחמיה ח':ה'-ח')

אכן, ראשית קריאת התורה בציבור בצורה סדירה לוטה בערפל. אך נראה שכבר בסוף ימי בית שני נחשב המנהג לעתיק יומין שהרי הוא מיוחס למשה רבינו או ל"הנביאים והזקנים" או לעזרא הסופר.¹ מכל מקום, ברור כי כבר בסוף תקופת בית שני היתה הקריאה בציבור לענין של קבע.² השערות רבות הועלו באשר

לטעמי התפתחותו של מנהג זה, במיוחד כתגובה פולמוסית נגד המתיוונים, השומרונים והנוצרים,³ אולם נראה כי צדק יעקב מאן בקביעתו שמטרת הקריאה בציבור היתה לספק ליהודי מן השורה הזדמנות להכיר את הדת והמסורת שלו.⁴

ב) מקורות חז"ל וימי הביניים

יהא ההסבר אשר יהא, קריאת התורה ועימה קריאת ההפטרה הפכה לפעילות המרכזית של בית הכנסת בתקופה הקדומה, עוד לפני שהתמסדה התפילה בציבור.⁵ המשנה במסכת מגילה דנה בהלכות קריאת התורה בנושאים כגון פרשיות הנקראות בחגים ובשבטות מיוחדות (ג':ד'-ו'), מניין העולים (ד':ב'), מספר הפסוקים המינימלי לכל עולה ושאינ מדלגים (ד':ד'). אולם, אין המשנה קובעת את כמות החומר שנקראת מידי שבוע בשבוע, ואין המשנה מעידה בכמה זמן סיימו את קריאת התורה כולה. בתוספתא מצויים מספר פרטים נוספים כגון פריסת הקריאה על פני כל השבוע (ג':י', מהד' ליברמן עמ' 355) וחלוקת הקריאה בין העולים (ג':ז'-י"ח, עמ' 357-358). אך למעשה אין עדות ישירה על משך הזמן שארכה קריאת התורה כולה עד למאמר מאוחר של סתם התלמוד במגילה כ"ט ע"ב:

... לבני מערבא דמסקי לדאורייתא בתלת שנין.

שורה קצרה זו מובאת אגב אורחא ואין בהקשר ללמד דבר נוסף בענין מחזור קריאת התורה. ההתייחסות הישירה הראשונה לנושא במקורות אשר בידינו היא "בחילוקים שבין אנשי מזרח ובני ארץ ישראל" שלדעת מרגליות נכתב בארץ ישראל סביב שנת 700:⁶

[אנשי מזרח] עושין שמחת תורה בכל שנה, ובני [ארץ ישראל] לג' שנים ומחצה.⁷

שמחת תורה מציינת, כמובן, את סיומו של מחזור קריאת התורה ומקור זה מלמדנו כי לפי מנהג ארץ ישראל, סיימו את קריאת התורה אחת לשלוש וחצי שנים.⁸ גם ה"חילוק" הקודם שייך לדיוננו:

[אנשי מזרח] קורין בפרשה שליח צבור ועם, ובני [ארץ ישראל] קורין העם פרשה ושליח צבור סדרים.⁹

מחבר ה"חילוקים" מדייק בלשונו ומבחין בין "פרשה" ל"סדר", הבחנה שהיתה בוודאי ברורה גם לקהל קוראיו. אולם, דומה שלא הכל ידעו להבדיל בין שני המונחים הללו. תיאור מפורט יותר המבחין בין המונחים הללו נמצא בדברי הנוסע היהודי הספרדי, בנימין מטודלה. הוא מתאר את אשר ראו עיניו בקהילה היהודית שבפוסטאט (קהיר העתיקה) סביב שנת 1170:

ובה כמו שבעת אלפים יהודים. ושם שני בתי כנסיות אחת לאנשי ארץ ישראל ואחת לאנשי ארץ בבל. וקורין לכנסת אנשי ארץ ישראל "כנסי אל שאמיין". ולכנסת אנשי בבל "כנסי אל עראקיין". ואין נוהגין כולם מנהג אחד בפרשיות ובסדרים של תורה, כי אנשי בבל נוהגין לקרות בכל שבוע פרשה כמו שעושין בספרד וכמנהגנו שאנו נוהגין ובכל שנה ושנה מסיימין את התורה. ואנשי ארץ ישראל אינן נוהגין כך אבל עושין מכל פרשה ג' סדרים ומסיימין את התורה לסוף ג' שנים. ויש ביניהם מנהג ותקנה להתחבר כולן ולהתפלל ביחד ביום שמחת תורה וביום מתן תורה.¹⁰

בדיווחו של בנימין, באים איפוא דברי "החילוקים" באשר ל"פרשיות" ו"סדרים" על הסברם: המונח הראשון שייך למחזור קריאת התורה החד-שנתי ואילו השני למנהג שלפיו מסיימים את התורה אחת לשלוש שנים. מיומנו של בנימין מטודלה ניתן ללמוד ענין נוסף: פשרה מסוימת היתה נוהגת בין מנהגי הקהילות השונות כאשר הם התכנסו יחדיו לחוג את שני החגים, שמחת תורה ושבועות.

גם בן דורו המפורסם יותר, רבי משה בן מימון, הכיר את שני המנהגים אבל הוא דחה במשנה תורה את המחזור התלת-שנתי:

המנהג הפשוט בכל ישראל שמשלימין את התורה בשנה אחת. מתחילין בשבת שאחר חג הסוכות וקורין בסדר בראשית. בשניה אלה תולדות נח. בשלישית ויאמר ה' אל אברם. וקוראין והולכין על הסדר הזה עד שגומרין את התורה בחג הסוכות. ויש מי שמשלים את התורה בשלש שנים ואינו **מנהג פשוט** (הל' תפילה י"ג:א).

בביטויים "המנהג הפשוט... ואינו מנהג פשוט", מתכוון הרמב"ם לומר שהמנהג הראשון נפוץ יותר מן המנהג השני.¹¹ וממשיך הרמב"ם לתאר את סדר קריאת התורה כפי הנראה בעיניו בשילוב דברי הברייתא ממגילה ל"א ע"ב:¹²

עזרא תיקן להם לישראל שיהו קורין קללות שבספר ויקרא קודם עצרת ושבת בשנה תורה קודם ראש השנה. **והמנהג הפשוט** שיהו קורין במדבר סיני קודם עצרת. ואתחנן אחר תשעה באב. אתם נצבים קודם ראש השנה. צו את אהרן קודם הפסח בשנה פשוטה. לפיכך יש שבתות שקורין שחרית שני סדרים כגון: אשה כי תזריע וזאת תהיה תורת המצורע. אם בחקותי עם בהר סיני וכיוצא בהן כדי שישלימו בשנה ויקראו אותם הסדרים בעונתם (הל' תפילה י"ג:ב).

בהסמכת דברי הברייתא אודות תקנת עזרא לתפיסתו שלו, מביע הרמב"ם תמיכה ב"מנהג הפשוט" להשלים את קריאת התורה בשנה אחת ושלימה עקיפה של המחזור התלת-שנתי.¹³ התנגדות מפורשת למחזור התלת-שנתי מצויה בחיבורו של בנו, ר' אברהם, "המספיק לעובדי השם":

ועינינו ראו ולא זר בארץ הזאת אשר אנו בה, בעיר מצר [= פוסטאט], שני בתי כנסיות מפורסמים, אחד מהם ידוע כשל העיראקיים, המנהג בו בתפילה ובקריאה בספר התורה הוא כמנהג בני הגלות כולם, והשני מהם ידוע כשל השאמיים, יש בו מנהג חלוק בכל אחד [מן העניינים האלה]: בזה קוראים בתורה "פרשה", ובזה "סדר", בזה עומדים בקדושה ובזה יושבים בקדושה, וחילוקים אחרים מאלה בהרבה עניינים. **וכבר אבי מורי גינה זאת, אבל "שר הרשע" ואחרים גזרו עליו שתיקה, שעה שזולתו מתלמידי החכמים צווחים ומשוועים על זה, ואין לאל ידם.**¹⁴

דברי הבן, כדברי האב, מעניינים באשר ליחסי הגומלין שבין הקהילות השונות של יהדות מצרים בתקופת הגניזה, אך חשיבותם לעניינינו מוגבלת לעדותם על המשך קיומו של המחזור התלת־שנתי בתחילת המאה הי"ג. מקור נוסף המעיד על כך הוא תעודה משנת 1211 ששרדה בגניזה הקהירית, הרושמת את מנהגי התפילה של הקהילה השאמית בפוסטאט:

וקריאת הפרשה מתוך ספרים [רגילים] כראוי בכל שבת, ושיקראו בספר התורה את הסדר המתאים לאותה שבת ואת הפטרתה, מפני שהקריאה בהם בספר התורה על פי הסדרים...¹⁵

כלומר, בעוד שהעם קרא את ה"פרשה" הבבלית מתוך חומשים רגילים¹⁶ נקרא ה"סדר" הארץ־ישראלי מתוך ספר תורה כשר, בידי שליח ציבור. מנהג יוצא דופן זה מתקשר בוודאי למה שראינו בחילוקים הנ"ל ש"קורין העם פרשה ושליח צבור סדרים". זה גם עולה בקנה אחד עם דברי בנימין מטודלה המספר אודות ה"מנהג והתקנה" ששתי הקהילות בפוסטאט נהגו לחגוג יחד את שמחת תורה. יש להניח שבאמצעות פשרות אלו ביקשו השאמיים בפוסטאט לפייס את העיראקיים.¹⁷ עד כאן עסקנו בעדויות ישירות על קיומו של מחזור קריאה תלת־שנתי כאשר הועמד מנהג זה מול המנהג החד־שנתי. ניגש עתה למקורות הרבים והמגוונים המעידים בעקיפין על מנהג זה.

כאמור לעיל, קובעת המשנה את ההלכות בנושאים שונים בסוגיות קריאת התורה ובין היתר בשאלת הפרשיות הנקראות בחגים ובשבתות המצוינות. על אף שאין דברים מפורשים לגבי משך מחזור הקריאה, זורעת לשון המשנה (מגילה ג':ד) אור על ענין זה:

ראש חדש אדר שחל להיות בשבת, קורין בפרשת שקלים. חל להיות בתוך השבת, מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת אחרת. בשניה "זכור", בשלישית "פרה אדמה", ברביעית "החדש הזה לכם", בחמישית חוזרין לכסדרן. לכל מפסיקין: לראשי חדשים, לחנכה, ולפורים, לתעניות ולמעמדות וליום הכפורים.

הלשונות "חוזרין לכסדרן" ו"לכל מפסיקין" מרמזים על קריאה שוטפת שנפסקה כדי לקרוא פרשיות מיוחדות בארבע השבתות בתקופת אדר, ראשי חדשים וימים מיוחדים אחרים.¹⁸ אפשר, לכאורה, לפרש כי משנה זו מדברת על הפסקות בקריאה השוטפת של התורה הפרוסה על פני שנה אחת בלבד אך אין הדבר סביר. שנה אחת היא תקופה קצרה יחסית להספיק בה את קריאת התורה כולה ויש להניח שהיו הקוראים זקוקים לכל שבת ושבת כדי להבטיח את סיום הקריאה בזמן. אולם, מי שאין הדרך אצה לו, חופשי להפסיק את רצף הקריאה עבור כל אחד מהמועדים המצוינים במשנה.¹⁹

התייחסות אחרת למחזור התלת־שנתי מצויה במסורות אגדיות המתייחסות למספר הסדרים הנקראים לפי שיטה זו. ככל מנהג עתיק ומובן מאליו, זכו המסורות השונות אודות מספר הסדרים בתורה לדברי הסבר שאין להם דבר עם מקור המנהג. במסכת סופרים (ט"ז:ח', מהד' היגער, עמ' 291-292) אנו מוצאים:

אמר ר' יהושע בן לוי: אנא מן יומאי לא איסתכלית גו ספר דאגדתא, אלא חד זמן איסתכלית ואשתכחית ביה²⁰ מאה ושבעים וחמש פרשיות בתורה, דיבור אמירה וציווי כנגד שנותיו של אברהם אבינו, דכתיב: "עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם" (תהלים ס"ח:י"ט) וכתב: "האדם הגדול בענקים הוא" (יהושע י"ד:ט"ו). הלכך קבעו מאה ושבעים וחמשה סדרים בתורה בכל שבת ושבת עולת תמיד.²¹

ריב"ל מצא אפוא ב"ספר דאגדתא", כי מספר חלקי התורה נקבע לפי שנותיו של אברהם אבינו. לענייננו, הדבר מלמד כי בנסיבות כלשהן, קבעו מאה ושבעים וחמישה סדרים בתורה.

מסורת שונה באשר למספר הסדרים הגיעה לידינו בערפול מה במדרש אסתר רבה (פתיחתא ג', דפ' וילנא א' ע"ג):

"[והתמכרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות] ואין קנה" (דברים כ"ח:ס"ח) – למה "אין קנה"? רב אמר: על ידי שלא הקניתם דברי הברית, שאין בכם מי קונה דברי חמשה ספרי תורה מנין של "קנה".

ביקש הדרשן לפרש מדוע עלולים בני ישראל להיענש בחומרא כה רבה באמצעות דרשה המבוססת על הגימטריה של תיבת "קנה", כלומר 155, והוא מספר הסדרים שבתורה. אם לא יצליחו בני ישראל להקנות לילדיהם את המסר הטמון ב־155 סדרים אלה, יבוא עליהם העונש האמור בפסוק.²²

המקור הברור ביותר למספר הסדרים לפי מנהג ארץ ישראל הינו הרשימות של סדרים ששרדו מאז. בין הרשימות השונות אנו מוצאים את המספרים קנ"ד²³ וקס"ז.²⁴

גם המדרשים הארץ ישראלים משמשים מקור למידע על חלוקת התורה לסדרים. דבר זה ניכר במדרשים הדרשניים כגון ויקרא רבה²⁵ ובמדרשים מסוג

תנחומא-למדנו²⁶ אך גם במדרש הפרשני בראשית רבה כבר מקובלת ההנחה כי הפתיחות שבו מסמנות את התחלתם של הסדרים על פי הקריאה שהיתה נהוגה בארץ ישראל בעת חיבורו.²⁷ אולם יש לציין שאין התאמה גמורה בין החלוקה שמשקפת במבנה הספרותי של מדרשים אלה לבין הרשימות הידועות הנ"ל וכי אין זו אלא ראייה נוספת לגמישות המנהג בשטח.²⁸ למציאות זו עדות במדרש (ויקרא רבה ג'ו', מהד' מרגליות, עמ' ס"ט ומקבילות):

ר' חנניה בר ר' אחא אזל לחד אתר אשכח הדין פיסוקא ראש סדר,²⁹
 "והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו" [ויקרא ב'ג:], מה פתח עליה?...

מעשה זה מסופר על רקע מציאותם של מנהגי קריאה שונים שהרי לא ידע ר' חנניה שפסוק זה היה ראש סדר עד שנקלע לאותו מקום. אילו ראש הסדר הנזכר היה ידוע, לא היתה עילה לספר על כך.³⁰

עדות עקיפה לחלוקת התורה לסדרים נמצאת גם במסורת התרגומים הארמיים שמקורם בארץ ישראל. נמצא במסורת זו דגם ספרותי החוזר על עצמו פעמים רבות. הדגם פותח בנוסחה מספרית: "תלתא מלאכין אשתלחו לוות אבונן אברהם..." (תרגום ניאופיטי לבראשית י"ח:א), "ארבעה מפתחות מסורים בידי רבון כל העולמים..." (שם לבראשית ל':כ"ב) וכדומה.³¹ פתיחות חגיגיות אלו מסמנות בחלק מהמקרים את תחילתו של סדר הקריאה, שעליה מעידים גם מקורות אחרים. דגם כזה אינו מיוחד לתרגומי התורה אלא מופיע גם בראש התרגומים הארמיים לשלוש מן המגילות. מותר איפוא לשער כי על פי רוב מציינת הפתיחה המספרית את ראשיתו של סדר חדש בקריאה, וכי אפשר ללמוד ממנה על החלוקה לסדרים גם כשאין על כך תנא דמסייע ממקור אחר.

מבין הפייטנים הארץ ישראלים הקדומים בולט שמו של ינאי, שעזבונו הספרותי נשתמר בגניזה. חקר שרידי פיוטיו מעיד כי חיבר "קרובות" לכל אחד מקנ"ד הסדרים מלבד לחגים ולשבתות המצוינות.³² ברם, מפיוטי ינאי אנו למדים גם על קצב הקריאה כפי שהתבצעה בפועל. לכל קרובה יש סימן היכר של עונת השנה – בקשה על הגשם או על הטל. בדיקת הימצאותן של בקשות אלו בראשי סדרים מעלה כי קריאת סדר מסוים היתה עשויה לחול פעם בחורף ופעם בקיץ. משמעותה של עובדה זו היא שמועדי התחלתו של מחזור קריאת התורה וסיומו לא היו קבועים.³³

המחזור התלת-שנתי משתקף אמנם בחיבוריהם של פייטנים נוספים כגון שמעון בירבי מגס אולם יש לציין כי רבים הם השרידים מפיוטים ארץ ישראלים המתאימים דווקא למחזור קריאה חד-שנתית. פיוטיו של ר' יהודה משקפים מחד גיסא את קריאת התורה לפי מחזור חד-שנתי אך מאידך גיסא את קריאת ההפטרות לפי מחזור תלת-שנתי.³⁴ פייטנים אחרים כגון ר' אליעזר בירבי קליר ויוסף בירבי ניסן – והם הרוב כפי שעולה מן הממצא שבידינו – משקפים מנהג קריאה חד-שנתי.³⁵

לא רק פיוטים שמקורם בארץ ישראל מעידים על מחזור חד־שנתי בקריאת התורה, אלא גם ספרות ההלכה התנאית. בבבלי מגילה ל"א ע"ב מובאת ברייתא בשם רבי שמעון בן אלעזר, בן דורו של רבי יהודה הנשיא:

עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת ושבתשנה תורה קודם ראש השנה.

הקפדה על קריאת קטעים אלה מתוך ספרי ויקרא ודברים במועדים מסויימים אפשרית רק במחזור חד־שנתי. לכאורה ניתן אמנם לפרש כי זוהי מסורת אודות שבתות מצוינות, נוספות על ארבע הפרשיות בתקופת אדר, ראשי חדשים וחגים, שעבורן היו מפסיקים את הקריאה השוטפת. כך למשל, מבקש לטעון מאיר בר־אילן המונה שלוש סיבות לכך שאין הברייתא משקפת מציאות של מחזור חד־שנתי בארץ ישראל: א) "כל המקורות" מצביעים על מנהג תלת־שנתי; ב) אילו ביקש התנא לקבוע שעזרא תיקן מחזור חד־שנתי, הוא היה אומר זאת במפורש; ג) אילו ביקש התנא לרמוז שעזרא תיקן מחזור חד־שנתי, יכול היה לומר במקום זה שקוראים פרשת "וישב" לפני חנוכה וכו'.³⁶

כנגד הסיבה הראשונה ניתן להשיב שאין בר־אילן מצויד בכל הנתונים. הוא מתעלם לגמרי מן הממצא בפיוט ועל אף שהוא מזכיר את הדעה שהתקיים מחזור חד־שנתי בארץ ישראל, הוא אינו מתמודד כלל עם דעה זו. לגבי טיעונו השני של בר־אילן, אפשר להשיב כי הדרך היעילה ביותר להתפלמס עם נוהג קיים היא בצורה עקיפה וסמויה. זאת ועוד: ההקשר שהברייתא מובאת בו הוא דיון בעקבות דברי המשנה "ואין מפסיקין בקללות", היינו על אופן קריאת הקללות – אין כל סיבה לצפות בהקשר זה לאמירה מפורשת בענין מחזור קריאת התורה. את הנימוק השלישי, שותר בר־אילן בעצמו³⁷ בבואו להסביר מדוע קוראים דווקא את הקללות במועדים אלה, והרי אין סיבה מיוחדת לציין את מועדן של קריאות אחרות. לשון אחר: ייחוס תקנה זו לעזרא בא לומר שהמנהג החד־שנתי הוא המנהג הנכון והעתיק משום שרק על פיו נופלות פרשיות הקללות במועדים המתאימים ביותר לקריאתן.

לאחר שקובע בר־אילן שאין להבין את הברייתא כפי שהוצגה כאן, הוא מסיק שמדובר בשבתות מיוחדות, שהיו קוראים בהן את הקללות ומפסיקים ברצף הקריאה השוטפת. הסבר זה של הברייתא מאפשר לקשרה לנאמר במשנה סוטה ז'ב' אודות "ברכות וקללות" שיש להשמיען אך ורק בעברית.

גם לולא הפרכנו את טענותיו כנגד פירוש הברייתא, קשה לקבל את השערתו משום שלא שמענו עד כה – לא בפיוטים הרבים ולא במסורת המדרשית (דוגמת הפסיקות) – על שבתות מצוינות לפני שבועות וראש השנה.³⁸

ניתן לכאורה לפקפק באמינותה של ברייתא זו ולומר כי איננה מסורת תנאית ארץ ישראלית אותנטית, וכי מקורה במסורת הבלית־האמוראית.³⁹ ברם, לאור

הממצא המגוון שהובא לעיל התומך בקיומו של המנהג החד־שנתי בארץ ישראל, אין בסיס לחשדות אלו.

ברור איפוא כי שני המנהגים נהגו בארץ ישראל באותו זמן: חד־שנתי ותלת־שנתי. קיימת לאחרונה מחלוקת באשר לקדמותו של המנהג התלת־שנתי, אולם לא כאן המקום להרחיב על כך.⁴⁰ די לנו לומר שאם השכל הישר מדריכנו, נראה שבתחילה נקבע קצב הקריאה בכל קהילה וקהילה בלא קשר למתרחש בקהילות אחרות. לשון אחר: בכל שבת ושבת קראו לפי הסדר קטע כפי הנראה להם באותו זמן ובאותו מקום. יש להניח שעם הזמן התפתחו מנהגים ונהלים שונים וכך גם התגבשו שני מסלולים מקבילים: האחד, שעל פיו סיימו את קריאת התורה בתוך שנה אחת, והשני, בעל קצב טבעי יותר, שעל פיו סיימו את הקריאה כאשר סיימו. אין בדינו די ידיעות כדי לקבוע יותר מזה.

ג) תולדות המנהג בעת החדשה

מחקרים רבים נכתבו על המנהג התלת־שנתי בראשית תקופת חכמת ישראל. אכן, ראוי לציין שחלק מהרבנים אשר החלו ברפורמה בקרב יהדות גרמניה של המאה הקודמת, ואשר הציעו לחדש את המחזור התלת־שנתי, גם היו נציגי "חכמת ישראל" ששאבו את ההצדקה לשינוי זה ושינויים אחרים מן המחקר המדעי של היהדות.

בוועידת הרבנים שהתקיימה בפרנקפורט בשנת 1845, דיווחה הוועדה לעניינים ליטורגיים על פעילותה. בין היתר, הציעה ועדה זו שתי הצעות הנוגעות לענייננו:

א) יש לקרוא את התורה בשבתות בבית הכנסת לפי מחזור תלת־שנתי;

ב) אפשר לוותר על שמחת תורה (שהיא בלאו הכי חג מאוחר) ולהעביר את חגיגת השלמת הקריאה בתורה לחג השבועות אחת לשלש שנים.⁴¹

יש לציין שההצעה הראשונה מובאת ללא פירוט, ולא ברור לאיזו מן השיטות של החלוקה היא מכוונת. מכל מקום, נראה שהצעות אלו לא עוררו התלהבות רבה בין רבני הרפורמה שהרי כעבור עשרים ושש שנה, שוב עלתה "בעיית" קריאת התורה על סדר היום.

בכינוס הרפורמי שהתקיים בלייפציג בשנת 1871 ייחדו שני רבנים את דבריהם לקיצור של קריאת התורה. הרב עמנואל יואל (1826-1890), רב בעיר ברסלאו, הסביר שצריך לקצר בקריאת התורה לטובת העם. אבל תחת מחזור תלת־שנתי הוא העדיף מחזור חד־שנתי המחלק את הקריאה בין הימים ב', ה', שבת בבקר ושבת במנחה. כך, לדבריו ניתן לקצר את הקריאה וכן לשמור על שמותיהן

המקובלים של הפרשיות והשבתות.⁴² הצעה זו אינה חדשה ומופיעה כאפשרות לגיטימית כבר בתוספתא מגילה ג'י', מהד' ליברמן, עמ' 355:

ממקום שפוסקין שבת בשחרית, שם מתחילין במנחה. במנחה, משם מתחילין בשיני. בשיני, משם מתחילין בחמשי. בחמשי, משם מתחילין לשבת הבאה.⁴³

הרב השני שדיבר בכינוס בנושא זה היה הרב גוסטב גוטהייל (1827-1903), יליד גרמניה, ששימש קודם כרב במנצ'סטר, אנגליה, ואחר כך בניו-יורק. אף הוא הדגיש שיש לקצר את קריאת התורה – בין בקיצוץ בעליות לתורה ובין בקיצוץ בחומר הנקרא – אבל הוא העמיד בראש מעייניו את הבנת הנקרא. לדעתו, חשוב שהקהל יוכל לעקוב אחר הקריאה בלשונו המדוברת, ולשם כך יש לספק לציבור ספרי מקרא מתורגמים.⁴⁴ בסופו של דבר החליטו באי הכינוס להמשיך לקרוא את התורה לפי המחזור החד-שנתי ובקהילות עצמן נהגו לקצר ולקרוא רק חלק מהפרשה.⁴⁵

בשנת 1910, יצא לאור סידור שנערך בידי הרב קיסר זליגמן (1860-1950), רב בקהילה הליברלית בהמבורג. כעבור שנתיים, פרסם זליגמן ספרון מלווה לסידור שכלל הערות והוראות בענין התפילות.⁴⁶ בחוברת זו, מפרט זליגמן את הלכות קריאת התורה על פי תפיסתו:

(א) יש לקרוא את התורה לפי מחזור חד-שנתי, ובידי רב הקהילה הסמכות לקצר בפרשה כראות עיניו.

(ב) אין לקרוא אלא מתוך ספר תורה אחד בכל שבת, כולל שבתות, חגים, ראשי חודשים, והשבתות המצוינות. בלאו הכי, הקריאה בספר תורה נוסף נהגת בנושאים שמוטב לא לקראם, כגון ענייני הקרבנות למיניהם.

(ג) קטעים בלתי רלוונטיים יוחלפו בקטעים רלוונטיים יותר.⁴⁷

נוהג הדומה לזה שתיאר זליגמן, השתרש בקהילות התנועה הרפורמית במחצית הראשונה של המאה העשרים,⁴⁸ אך נראה שבעשורים האחרונים התפתחה בתנועה זו מגמה של חזרה למסורת. כך למשל, במבוא לסידור החדש של התנועה הרפורמית משנת 1977, ובחומש הרפורמי החדש משנת 1981, מופיעה הרשימה המסורתית החד-שנתית בצורתה המלאה.⁴⁹ בין כך ובין כך, נעלמו עקבותיו של המחזור התלת-שנתי בספרות ההלכתית של התנועה הרפורמית במאה העשרים. בשעה שעמלו הרבנים הרפורמיים למצוא דרכים לקיצור משך קריאת התורה של שבת בבקר, נראה שבתנועה הקונסרבטיבית המשיכו לפי המסורת לקרוא במחזור החד-שנתי הרגיל. אבל עם הזמן, החלו קהילות קונסרבטיביות לקצר את קריאת התורה בצורות שונות. כבר בשנת 1961 נשאל ועד ההלכה של התנועה בחו"ל כיצד לקצר את קריאת התורה השבועית במעבר למחזור תלת-שנתי. הרב

המחזור התלת־שנתי

ג'ולס הרלו, מזכיר הוועד, השיב כי מותר לקרוא את התורה לפי מחזור תלת־שנתי אם כי לא פירט מהו טיבו, ולחילופין אפשר לקרוא לפי שיטת רבי מאיר כפי שהציע ע' יואל כתשעים שנה לפניו.⁵⁰ על רקע זה הציע הרב אדוארד סנדראו, בשנת 1967, מחזור תלת־שנתי חדש כדלקמן:

(א) קוראים בכל שבת את העליה הראשונה (המחולקת לשלושה בשבת במנחה, ובימים ב' וה').

(ב) כל שנה קוראים שתיים משש העליות שנותרו.

(ג) נושאים מרכזיים (כגון שירת הים, עשרת הדברות וכו') לעולם יכללו בקריאה גם אם צריך לחרוג מקריאת שליש בלבד.

(ד) בשבתות בהן קוראים פרשה כפולה, קוראים שליש מכל פרשה.⁵¹

מבלי לומר זאת במפורש, ביקש הרב סנדראו לשמור על סדר הפרשיות המסורתית מחד גיסא ומאידך גיסא לקצר את משך הקריאה.

אין הרבה בין שיטה זו לבין המחזור התלת־שנתי העתיק מלבד השם ומשך הזמן. למרות זאת, מזכיר הרב יצחק קליין את המנהג הארץ־ישראלי העתיק לפי הבבלי והרמב"ם מבלי לפרט, ומסכם כך: "השימוש במחזור התלת־שנתי התחדש בהרבה בתי כנסת קונסרבטיביים".⁵²

לא הכל היו מרוצים ממצב זה ששרר בקהילות התנועה, וכבר בשנת 1974 קרא הרב ג'פרי טיגיי תיגר על אלה שאינם מדייקים בקריאת המקורות בהולכם אחר שיטה בלתי הגיונית וחסרת בסיס.⁵³ קריאתו של טיגיי היתה קול קורא במדבר. בשנת 1981 שיכלל הרב ב"ד לרנר את שיטת הרב סנדראו באמצעות חלוקה מדויקת של הפרשיות לפי עליות.⁵⁴ הצעה נוספת הוצעה על ידי ארנסט כהן. לדידו יש להנהיג מחזור חמש־שנתי שבו יסיימו קריאת כל אחד מן החומשים בשנה אחת.⁵⁵

הנושא זכה להתייחסות רצינית בשנת 1987 בתשובתו של הרב ליונל מוזס שהקיף את החומר ההיסטורי וההלכתי כאחד. מוזס מבקר את שיטתם של הרב סנדראו והרב לרנר במספר נקודות:

(א) קטעים מסוימים מתוך התורה מועדפים על פני אחרים.

(ב) השיטה נוגדת את העקרון ש"אין מדלגין בתורה" (משנה מגילה ד'ד').

(ג) היא אינה מתיישבת עם פסק ההלכה של רבי זירא: "מקום שפוסקין בשבת בשחרית משם מתחילין בשבת הבאה" (מגילה ל"א סוף ע"ב).

(ד) ההפטרות אינן קשורות לרבות מן הסדרות שהוצעו.

לעומת זאת, קורא מוזס לחזור למנהג הארצישראלי המקורי. הוא מעדיף את המחזור המחזיק קנ"ד סדרים ופרוס על פני שלוש וחצי שנים. הוא מציין עם זאת, כי שיטת התוספתא, המחלקת את הקריאה בין שבת וימי ב' רה' מותרת, שהרי יש לה בסיס במקורות. בענין ההפטרות, מזהיר מוזס מפני השערותיהם של מאן ווכהולדר ומציע לבחון את הקטעים המוצעים לפי הקריטריונים כדלקמן:

(א) צריך שיהיה קשר מהותי או לשוני בין הסדר וההפטרה.

(ב) עדיף לבחור בקטע אסכטולוגי כהפטרה, אך אין זה הכרחי.

(ג) יש לסיים בדברי נחמה.

(ד) יש לקרוא לא פחות מעשרה פסוקים ולא יותר מעשרים וחמישה פסוקים.

בענין שמחת תורה, יש להמשיך לדעתו ולחוג אותה ביום טוב שני של שמיני עצרת (בחור"ל), ללא "חתן בראשית". עם זאת יש לציין את סיום התורה בהתאם למחזור התלת-שנתי בסעודת מצוה וכדומה.⁵⁶

באותה שנה, פירסם הרב אליוט דורף את תגובתו לרב מוזס, שבה הוא מכשיר ארבע שיטות שראינו לעיל: מותר לקרוא את התורה בין לפי המחזור החד-שנתי המסורתי ובין לפי השיטה החד-שנתית הפרוסה על פני כל השבוע (שיטת התוספתא). כמו כן, יש להתיר קריאה תלת-שנתית ארצישראלית וכן קריאה תלת-שנתית "אמריקאית", שלפיה קוראים בכל פרשה שליש אחר שלה בכל שנה ושנה, לפי הסדר, אך אין פותחים את הקריאה בעליה הראשונה כפי שהציע הרב סנדראו. הרב דורף מצדיק את פסיקתו לגבי השיטה האחרונה בכך שהאיסור של "אין מדלגין" חל רק על דילוגים החלים באותו היום, ולא על דילוגים בין שליש פרשה זו לשליש פרשה אחרת החלים בשבתות שונות. הרב דורף מתיר גם להוסיף משני הכיוונים על השליש הנקרא כדי לכלול בו קטעים חשובים או להוסיף על מספר הקוראים. הוא מעדיף, למעשה, את השיטה הרביעית משום שלפיה שומרים הקוראים על קשר עם שאר עם ישראל הקוראים לפי מחזור חד-שנתי.⁵⁷ הרב דורף ניסה להעניק לגיטימציה לשיטות רבות ככל האפשר. הרב יעקב (ג'זאל) רוט, לעומת זאת, כותב בשם ועד ההלכה כולו: "המחזור החד-שנתי המסורתי מועדף על כל המחזורים התלת-שנתיים המאושרים".⁵⁸ ההתפתחות האחרונה בסוגיא זו היא תשובתו של הרב אייזנברג משנת 1989. הוא סיפק חלוקה מפורטת שבה יש פירוט של המחזור התלת-שנתי על פי השיטה הרביעית המועדפת על הרב דורף.⁵⁹

בולט לעין כי המשתתפים בדיון הלכתי זה כולם בני חוץ לארץ. אין זה מפתיע במיוחד שהרי עד לאחרונה, לא התפתחה בארץ ישראל גישה הלכתית פתוחה, ולכן נושא זה לא עלה לדיון בין הפוסקים האורתודוקסים. יחד עם זאת, יש לציין אדם אורתודוקסי אחד שקרא לציבור השומר מצוות בארץ להנהיג מחזור תלת-שנתי

בקריאת התורה. מנחם בן-ישר מציין כי הקריאה החד-שנתית אינה יעילה עוד בימינו. יש בפרשיות חומר רב מדי ואין השומעים בבית הכנסת או הלומדים את פרשת השבוע בביתם או בבית הספר מספיקים לקולטו.⁶⁰ אולם, מאז שנשמע קולו לפני כשלושים שנה, טרם זכה להד.

ד) הלכה למעשה

ברי כי ניכר צורך אמיתי בשינוי שיטת קריאת התורה החד-שנתית. ראשית, כבר הרגישו רבנים רפורמיים במאה הקודמת, כי אין הציבור בן ימינו מורגל בישיבה ממושכת וכי אין בו הכוח לקלוט חומר כה רב בבת אחת. גם מי שבא לפרש את הכתובים ולדרשם בבית הכנסת, אינו מסוגל להקיף את שפע הרעיונות הנכללים בתוך פרשה אחת – שלא לדבר על פרשה כפולה. הוא הדין לגבי מחנכים והורים המבקשים ללמוד את הפרשה יחד עם הצעירים – הם תמיד נאלצים לדלג ולוותר על חלק מהכתובים.

אולם, כל אחד מהפתרונות שהוצעו, מלבד החזרה אל המנהג הארץ ישראלי הקדום, בעייתיים הם. אף הפוסק המיקל ביותר, הרב דורף, פסל את שיטתם של הרבנים סנדראו ולרנר. מי שיקרא "ראשון" כל שנה וידלג למקום אחר בפרשה יעבור על האיסור של "אין מדלגין בתורה" המופיע במשנה מגילה ד'ד':

מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה.⁶¹ ועד כמה הוא מדלג? עד כדי שלא יפסק המתרגמן.

אין ספק שצדק הרב דורף בהכרעה זו, אבל אין להסכים עם פרשנותו של הכלל לגבי השיטה התלת-שנתית "האמריקאית", שעל פיה מדלגים משבוע לשבוע. בהליכתו אחר מה שמשתמע אולי מן התלמוד (מגילה כ"ד ע"א) ומפירושו של ר' עובדיה מברטנורה, נאמן הרב דורף למילות ההלכה אך לא לרוחה: על פי הפירוש הפשוט של המשנה יש לקרוא את התורה על הסדר, ואילו בנביא "מדלגין" משום שעל דברי הנביאים אין שורה מידה דומה של קדושה. כמו כן מתעלם הרב דורף לגמרי מפסיקתו של ר' זירא בבבלי (מגילה ל"א סוף ע"ב):

אמר רבי זירא: הלכה, מקום שמפסיקין בשבת שחרית – שם קורין במנחה ובשני ובחמישי ולשבת הבאה.⁶²

מצד שני, הרב דורף מציין את יתרון השיטה ה"אמריקאית", והוא שכל קהילות ישראל קוראות ביחד באותה הפרשה. זוהי טענה כבדה המתקשרת להיבט נוסף של הדיון שלא נתנו עליו את הדעת עד כה. אחדות העם, ערך הראוי להדגשה בכל דיון הלכתי, מתבטאת באיסור "לא תתגודדו" (דברים י"ד:א). לפי דעתו של רבי יוחנן בתלמוד הירושלמי (פסחים ד'א, ל' ע"ד), חל איסור זה רק בדינים אך לא

במנהגים,⁶³ ואף על פי כן פוסק הרמב"ם לחומרה ומנמק באחת מתשובותיו (מהד' בלאו, סימן שכ"ט, עמ' 597):

... אבל אסור להם מענין אחר, משום "לא תתגודדו", משום "לא תעשו אגודות אגודות", אלא כך חייבים כל בית ישראל הנקראין בשם יעקב המחזיקים בדת משה רבינו ע"ה להיות כל עדה וקהל מישראל אגודה אחת ולא תהיה ביניהם מחלוקת בשום דבר בעולם.

ראוי אמנם להעניק לכלל זה משקל כבד, אך כאשר מדובר במנהג גרידא אשר כנגדו ניתן לטעון טענה לא פחות כבדה, נראה שיש מקום להקל בו. השינוי המוצע כאן מושתת על צורך חינוכי – הרי במקורה נועדה קריאת התורה לשם חינוך העם. לכן נראה שבמקרה זה, קריאת התורה בצורה חינוכית יותר שקולה כנגד העיקרון של אחדות העם.

לאחר שנקבע כי מותר, ואולי עדיף, להנהיג שיטה תלת-שנתית בקריאת התורה, נשאר רק לקבוע אילו מהשיטות השונות יש לקיים. על אף שאולי מן הדין היה לחזור למחזור ייחודי לכל קהילה וקהילה, נדמה שהדבר היה גורם לבילבול רב מדי בין חברי הקהילות. כמו כן, היה ראוי לשקול חזרה אל אחת השיטות המתועדות מימי קדם אילולא כבר התקבלה לחלוטין חגיגת שמחת תורה בשמיני עצרת. לפיכך יש לאמץ את שיטתו המוצעת של הרב שמחה רוט המובאת להלן, המתחילה ומסתיימת כל שלש שנים בשמיני עצרת.

כמובן, שיש להקדים כל שינוי במנהג הקיים בקהילה זו או אחרת בפעילות חינוכית שתכלול לימוד כל המקורות השייכים לנושא.

יש לקוות שבחידוש מנהג עתיק זה, יקוים בנו הכתוב בספר נחמיה (ח':ח):

ויקראו בספר בתורת האלהים מפרש, ושום שכל ויבינו במקרא.⁶⁴

הרב דוד לזר

טבת תשנ"ה

בהסכמת: הרב דוד גולינקין

הרב דוד פרנקל

הרב שמחה רוט

הערות

- * ההערות להלן מתייחסות לרשימת הספרות להלן בסוף התשובה.
- 1.] למשה רבינו ראה ירושלמי מגילה ד':א', ע"ה ע"א = מסכת סופרים י':א', מהד' היגער, עמ' 208-209, וכן יוספוס, נגד אפיון ב':ע"ז, מהד' אריה כשר, ירושלים, תשנ"ז, עמ' ס'. ל"הנביאים והזקנים" ראה מכילתא בשלח, מסכתא דויסע, פרשה א', מהד' הורוביץ-רבין, עמ' 154. לעזרא הסופר ראה בבא קמא פ"ב ע"א. על תקנה זאת ראה משה אריה בלאך, שערי תורת התקנות, חלק א', וינה-פרמישלא, תרל"ט, עמ' 6-9; חנוך אלבק, מבוא למשנה, ירושלים, תשי"ט, עמ' 30-31; אלבוגן, עמ' 118-120; ישראל שציפנסקי, התקנות בישראל, כרך א', ירושלים, תשנ"א, עמ' קכ"ג-קכ"ח.
 - 2.] לרשימת מקורות מהברית החדשה ופילון ראה כשר, נגד אפיון הנ"ל, עמ' 463-464. אף בכתובת "תיאודוטוס" (ירושלים, לפני חורבן הבית) נאמר: "תיאודוטוס בן וטינוס... בנה את בית הכנסת לשם קריאת התורה ולמוד המצוות...". ראה ל' רוטגרסון, הכתובות היווניות מבתי-הכנסת בארץ-ישראל, ירושלים, תשמ"ז, עמ' 76.
 - 3.] ראה מאנון, כרך א', עמ' 3.
 - 4.] שם, עמ' 4. [ויש הסבר דומה במסכת סופרים י"ח:ה-ו', מהד' היגער, עמ' 316-317.]
 - 5.] ראה דעתו הקיצונית במעט של ע' פליישר "לקדמוניות תפילות החובה בישראל", תרביץ נ"ט (תש"ן), עמ' 397 ואילך. וכנגדה עיין דברי הבקורת של ש"ק רייף, תרביץ ס' (תשנ"א), עמ' 677 ואילך. נדמה כי על אף שטרם נתגבשה התפילה הן בהלכותיה הן בנוסחותיה, הורגשה נוכחותה בבית הכנסת טרם החורבן אם כי במרכז הפעילות עמדה קריאת התורה.
 - 6.] מרגליות, עמ' 27-36.
 - 7.] מרגליות, עמ' 88 והשווה למהדורות האחרות: חילופי מנהגים בין בני בבל לבני ארץ ישראל, מהד' מילר, וינה, תרל"ח, סימן מז-מח, עמ' 41-42; אוצר חילוף מנהגים בין בני ארץ ישראל ובין בני בבל, מהד' ב"מ לוי, ירושלים, תש"ב, עמ' 98-99.
 - 8.] יש אומרים שהקריאה נמשכה שלוש וחצי שנים בדיוק, ויש אומרים שהיא נמשכה קצת יותר משלוש שנים, ויש אומרים שהיא נמשכה שלוש שנים בדיוק. אנו נכנה את שלש השיטות "המחזור התלת-שנתי". [וראה עכשיו את נאה הסבור שהיה מחזור כפול של שבע שנים המוביל לטקס ה"הקהל" במוצאי שנת השמיטה.]
 - 9.] מרגליות, עמ' 88.

10. ספר מסעות של ר' בנימן ז"ל, מהד' מרדכי אדלר, לונדון, 1907, עמ' ס"ב-ס"ג ועיין שם לשינויי גירסא. לתאריך ביקורו במצרים ראה שם, בצד האנגלי, עמ' 2-1.
11. כלומר, פשוט = widespread, ולא simple. אכן, כך לשונו של הרמב"ם גם במקומות אחרים (הל' תפילה ב':י"ט; הל' זכיה ומתנה ז':א'; הל' אישות כ"ג:י"ב; סדר תפילות כל השנה בפרק על ראש השנה) שבהם צוין "מנהג פשוט" לעומת "יש מקומות". כמו כן ראה לשונו: "ולא פשטה תקנה זו" (הל' קריאת שמע ד':ח'). [וכך פירש פליישר, תשמ"ח, עמ' 217, הערה 5: "פשוט = נפוץ"] וכך פירש שי"ר: "המנהג ההוא להשלים התורה בשלש שנים היה כבר בימי הרמב"ם בלתי מתפשט, רק במקום או במקומות...".
12. אנו נדון באותה ברייתא להלן בפנים לפני הערה 36.
13. כך מפרש פליישר את הרמב"ם (לעיל, הערה 11).
14. זהו תרגומו של פליישר, תשמ"ח, עמ' 217-218.
15. פליישר, שם, עמ' 220. במקור, כתובה התעודה בערבית, אך המונחים "פרשה" ו"סדר" מופיעים בעברית.
16. במקור הערבי שם, עמ' 219 מופיע המונח "אלמצאחף", היינו מצחף, שהוא ספר ולא מגילה.
17. ראה פליישר, שם, עמ' 293 ואילך. וראה עוד שם, עמ' 311-312, על מנהגם של השאמיים לחוג את שמחת תורה הן בשיתוף עם הבבליים והן באופן עצמאי לפי המחזור התלת-שנתי.
18. השווה גם תוספתא מגילה ג' (ד':ד', מהד' ליברמן, עמ' 354.
19. ראה פליישר, תשנ"א, עמ' מ"ה-מ"ו.
20. תרגום: "אני מימי לא הסתכלתי בתוך ספר אגדה, אלא פעם אחת הסתכלתי ומצאתי בו...".
21. שי"ר, עמ' 14, משמיט את המשפט "הלכך קבעו... עולת תמיד", בטענה כי "הוא הוספה מאיזה תלמיד טועה" שלא הבין כי מדובר בפרשיות הפותחות ב"וידבר ה' אל משה" וכוללות אמירה או ציווי. שי"ר התקשה במסורת זו משני טעמים: א) הוא לא הכיר מקור נוסף למנין קע"ה סדרים שבתורה; ב) המקבילה לקטע זה בירושלמי שבת פרק ט"ז, ט"ו ע"ג, אינה כוללת את ההסבר "הלכך" וכו'. אולם, כפי שהראה אברהם עפשטיין, יש קשר בין מסורת זו לבין המדרש בשמות רבה כ"ח:א', אודות מספר הפרשיות שנמסרו מפי ה' בידי משה. עפשטיין טוען שהמספר קע"ה מורכב מקנ"ד סדרים שקראו במשך שלש וחצי שנים ועוד כ"א סדרים שנקראו בכל שנה ושנה בשבתות המצוינות.
22. ראה מאיר איש-שלום המביא את דברי קודמיו בפירוש זה. עפשטיין, עמ' נ"ד, מביא את דברי שי"ר: "חמישה ספרי תורה במנין קנה – נראה לי שכוונתו

- על הסדרים של בני מערבא דסיימו ספר תורה בג' שנים ועולים סדרי שבתות שלהם למספר קנ"ה דחסר וי"ו כתיב. והנה במספרים הנרשמים לפנינו בחומשין מניין הסדרים הם רק קנ"ד וקלה הטעות בסדר אחד". נראה שפירוש זה הולם את פשוטו של מדרש אם כי הנוסח סתום במעט. אי-בהירות זו משתקפת בפירושים השונים המוצעים לקטע.
23. ראה C.D. Ginsburg, *The Massorah Compiled from MSS*, London, 1883, Vol. II, pp. 329ff. and Vol. III, pp. 269ff., 299ff. וכך הוא גם ברשימה שב"כתר" שעליו כתב י' יואל ("כתר משנת ה' אלפים ועשרים לבה"ע", קרית ספר ל"ח [תשכ"ג], עמ' 122-132), אם כי בגוף הספר מסומנים קמ"א סדרים בלבד (שם, עמ' 125, 127). וראה עוד עפשטיין, עמ' נ"ה, המביא את מחקריו של דרנבורג במסורת התימנית.
24. כך בסוף כ"י לנינגרד. ראה *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Stuttgart, 1977, p. 353.
25. ראה ח' אלבק, "מדרש ויקרא רבה", ספר היובל לכבוד לוי גינצבורג, ניויורק, תש"ו, חלק עברי, עמ' כ"ה-כ"ז.
26. ראה מאנן, א', עמ' 11 ואילך.
27. ראה Nathan Fried, "List of the Sedarim for Numbers According to the Tri-annual Cycle", *Textus* 7 (1969) pp. 103-113; ח' אלבק, "מבוא לבראשית רבה" בתוך: מהד' תיאודור-אלבק, כרך ג', ירושלים, תשכ"ה, עמ' 97 ואילך.
28. ראה מאיר איש-שלום, עמ' 202 ואילך; אלבק, "מדרש ויקרא רבה", עמ' כז.
29. תרגום: "ר' חנניה בר ר' אחא הלך למקום אחד. מצא פסוק זה ראש סדר..."
30. ראה פירוש המהרז"ו למקום.
31. ראה שנאן תש"ן עמ' 89 ואילך, וראה גם שנאן תשנ"ג, ושנאן תשנ"ה.
32. ראה זולאי 1938.
33. כך הסביר היינימן, עמ' 362-368 = עיוני תפילה, עמ' 103-109. היינימן גם העיר שכמעט ולא נמצאו קרובות לימות הגשמים וזאת לדעתו משום שבימות החורף הקצרים לא נותר לחזן פנאי ל"הרחיב" בפיוטים. פליישר, תשכ"ו, עמ' רכו-רכז התנגד לטענה זו בנימוק שהפייטן הניח כי שליח הציבור ידע להמיר "טל" ב"גשם" בהתאם לעונה.
34. ראה פליישר, תש"ם, עמ' 28-30. והשווה את המנהג המערב בקהילה השאמית בפוסטאט, לעיל, הערות 10-17.
35. פליישר, תש"ם, עמ' 26 וכן פליישר, תשמ"א, עמ' 15 ואילך. וראה עוד אליצור, המראה כי בזמנו או סמוך לזמנו של הקלירי, חל המעבר מהשיטה התלת-שנתית לשיטה החד-שנתית. נראה שגם כאן הסתמנה מעין פשרה בין שני המנהגים בדומה לממצא מפוסטאט.

36. בר-אילן, תשנ"ב [וראה עכשו בר-אילן, תשנ"ג].
37. בר-אילן, תשנ"ב, עמ' ל"ג.
38. ראה פליישר, תשנ"ב, עמ' 39, הערה 38.
39. לתופעה זו ראה למשל: Louis Jacobs, *HUCA* 42 (1971), pp. 185-196.
40. ראה עזרא פליישר, "לוח מועדי השנה בפיוט לר' אלעזר בירבי קיליר", תרביץ נ"ב (תשמ"ג), עמ' 272-223; צ"א שטיינפלד, תרביץ נ"ה (תשמ"ו), עמ' 267-266; ופליישר שם, עמ' 268.
41. ראה פיליפסון, עמ' 181.
42. ראה פלאוט, עמ' 182-180.
43. וכן קבע רבי מאיר בברייתא המקבילה בבבלי מגילה ל"א סוף ע"ב אבל דעתו נדחתה על ידי רבי זירא שפסק שם כרבי יהודה.
44. ראה פלאוט, עמ' 183-182.
45. שם, עמ' 183.
46. *Denkschrift zu dem im Auftrag der Israel Gemeinde Frankfurt a. Main*, Frankfurt a. Main, 1912.
47. שם, עמ' 44.
48. ראה *The Union Prayer Book*, Revised Edition, Part I, Cincinnati, 1943, pp. 387-395. לכל פרשה יש בחירה של קטע אחד מתוך שלושה וכן של הפטרה אחת מתוך שלוש הפטרות אפשריות.
49. ראה Lawrence Hoffman, ed., *Gates of Understanding*, New York, 1977, pp. 271-284. (עם זאת, יש לציין שברשימה זו מופיעות מספר אפשרויות לקריאת ההפטרה.) וכן ראה החומש הרפורמי הרשמי: *The Torah: A Modern Commentary*, New York, 1981.
50. ראה תשובתו של הרב מוזס, עמ' 2. [ראוי לציין ששיטת רבי מאיר אומצה על ידי קהילת "בית צדק" בטורונטו במשך כמה עשורים עד 1994 – ראה תשובתו של הרב פרידמן-קול].
51. הרב סנדראון, עמ' 1192-1191.
52. הרב יצחק קליין; האנגלית תורגמה לעברית.
53. הרב טיגיי.
54. הרב לרנר.
55. כהן.
56. הרב מוזס.
57. הרב דורף.
58. הרב רוט; האנגלית תורגמה לעברית.
59. הרב אייזנברג.
60. מנחם בן-ישראל.

61. ר' ישראל איסרליין תרומת הדשן, חלק א', סימן כ', מסביר שהסיבה לכלל זה "היינו משום כבוד ציבור כדי שלא יעמדו בשתיקה בשעה שגוללים מפרשה זו לפרשה אחרת".
62. וכן נפסק להלכה בטור ושלחן ערוך או"ח סימן רצ"ב.
63. ראה על כך אצל יצחק גילת, "לא תתגודדו", בר-אילן יט (תשמ"א), עמ' 98-79 = יצחק גילת, פרקים בהשתלשלות ההלכה, רמת גן, תשנ"ב, עמ' 180-161.
64. תודתי לרב דוד גולינקין ולפרופסורים יאיר זקוביץ ואביגדור שנאן שסייעו בידי לכתוב תשובה זו.

ספרות

- Israel Abrahams, "A Group of Genesis Haftoroth", *Festschrift...* – אברהמס – *Professor David Simonsens*, Kopenhagen, 1923, pp. 77-80
- Israel Abrahams, "Some Triennial Haftorot", Cyrus Adler and – אברהמס – Aaron Ember, eds., *Oriental Studies... Paul Haupt*, Baltimore, 1926, pp. 1-2
- R. Richard Eisenberg, "A Complete Triennial System for – אייזנברג – Reading the Torah", CJLS, August 1988, 39 pp. and correction, July 28, 1989, 2pp
- אישישלוס – ר' מאיר אישישלוס, "מאמר על חלוקת התורה", בית תלמוד ג' (תרמ"ג), בהמשכים
- אלבוגן – יצחק משה אלבוגן, התפילה בישראל בהתפתחותה ההיסטורית, תל-אביב, תשל"ב, עמ' 120-118
- אליצור – שולמית אליצור, פיוטי רבי אלעזר בירבי קילר, ירושלים, תשמ"ח, עמ' 93-90
- ביכלר – Adolph Buchler, "The Reading of the Law and Prophets in a – ביכלר – Triennial Cycle", *JQR* O.S. 5 (1893), pp. 420-468 and 6 (1894), pp. 1-73
- בן-ישר – מנחם בן-ישר, "קריאת התורה כקדם", דעות כ"ז (סתיו תשכ"ה), עמ' 29-26
- בר-אילן תשנ"ב – מאיר בר-אילן, "ברכות וקללות נקראות לפני ראש השנה", סיני ק"י (תשנ"ב), עמ' כ"ט-ל"ה

- בר־אילן תשנ"ג – מאיר בר־אילן, "לפירושה של ברייתא בענין קריאת התורה", סיני קי"ב (תשנ"ג), עמ' קכ"ו-קל"ד
- גיןצבורג – לוי גיןצבורג, גנזי שעכטער, א', נויארק, תרפ"ז, עמ' 453-454
- דורף – R. Elliot Dorff, "Annual and Triennial Systems for Reading the Torah", CJLS, 1987, 2 pp
- היינימן – יוסף היינימן, "המחזור התלת־שנתי ולוח השנה", תרביץ ל"ג (תשכ"ד) עמ' 362-368 = עיוני תפילה, בעריכת אביגדור שנאן, ירושלים, תשמ"א, עמ' 103-109
- הרלו – R. Jules Harlow, letter from 1961, quoted by R. Moses, p. 2 – ווכולדר – Ben Zion Wacholder, Prolegomenon to Mann (see below), Volume I, second edition, New York, 1971, pp. xi-lxxxvi
- זולאי – מנחם זולאי, פיוטי יניי, ברלין, 1938, עמ' xi-xii
- זולאי – מנחם זולאי, "מחקרי יניי", ידיעות המכון לחקר השירה העברית ב' (תרצ"ו), עמ' רי"ג-שצ"א
- טיגי – R. Jeffrey Tigay, "Triennial Confusion", *Conservative Judaism* 29/1 (Fall 1974), pp. 81-84
- כהן – Ernest Cohen, Letter to the Editor, *Conservative Judaism* 29/3 (Spring 1975), p. 95
- לובאן – Marvin Luban, "Triennial Haftorot", Gersion Appel et al., eds., *Samuel K. Mirsky Memorial Volume*, New York, 1970, pp. 191-203
- לרנר – R. Barry Dov Lerner, a triennial cycle from 1980, quoted by R. Moses, pp. 2-3
- מאנן – Jacob Mann, *The Bible as Read and Preached in the Old Synagogue*, Vol. I, Cincinnati, 1940; Vol. II by Jacob Mann and Isaiah Sonne, ed. by Victor Reichert, Cincinnati, 1966
- מוזס – R. Lionel Moses, "Is There an Authentic Triennial Cycle of Torah Readings?", CJLS, 1987, 41 pp
- מור – George Foot Moore, *Judaism in the First Centuries of the Christian Era*, Vol. I, New York, 1971, pp. 296-302 and Notes 72-77 in the back
- מרגליות – מרדכי מרגליות, החילוקים שבין אנשי מזרח ובני ארץ ישראל, ירושלים, 1938, עמ' 88, 169-173
- [נאה – שלמה נאה, "סדרי קריאת התורה בארץ ישראל: עיון מחודש", תרביץ ס"ז (תשנ"ח), עמ' 167-187]
- נובק – R. David Novak, *Law and Theology in Judaism*, Second Series, New York, 1976, pp. 168-173, 216-217

- R. David Novak in: R. Wayne Allen, ed., *Tomeikh Kahalakhah* – נובק 1994 – 2 (1994), pp. 17-19
- R. Edward Sandrow, “Triennial Torah Cycle”, *Rabbinical Assembly Program Notes* 3/1 (January 1967), pp. 21-25 = David Golinkin, ed., *Proceedings of the Committee on Jewish Law and Standards of the Conservative Movement 1927-1970*, Jerusalem, 1997, pp. 1191-1195
- עופר – יוסף עופר, “סדרי נביאים וכתובים”, תרביץ נ”ח (תשמ”ט), עמ’ 155-190
 עפשטיין – אברהם עפשטיין, “הסדרים”, מקדמוניות היהודים, נקבצו על ידי א”מ
 הברמן, ירושלים, תשי”ז, עמ’ נ”ד-נ”ח
- פוקס – מנחם צבי פוקס, “הארות על שמחת תורה בא”י”, סיני ק”ג (תשמ”ט), עמ’
 פ”א-פ”ח
- David Philipson, *The Reform Movement in Judaism*, revised edition, New York, 1931, pp. 181, 302
- R. W. Gunther Plaut, *The Rise of Reform Judaism*, New York, – פלאוט – 1963, pp. 180-183
- פליישר תשכ”ה – עזרא פליישר, “קרובות י”ח על סדרי הקריאה התלת שנתית”,
 סיני ס”ה (תשכ”ה), עמ’ רפ”א-רצ”ד
- פליישר תשכ”ו – עזרא פליישר, “שמחת תורה של בני ארץ ישראל”, סיני נ”ט
 (תשכ”ו), עמ’ ר”ט – רכ”ז
- פליישר תשל”ד – עזרא פליישר, פזמוני האנונימוס, ירושלים, תשל”ד, עמ’ 33-40
 פליישר תש”ם – עזרא פליישר, “עיונים במנהגי הקריאה של בני א”י בתורה
 ובנביאים”, ספונות, סדרה חדשה א’ (ט”ז) (תש”ם), עמ’ 25-47
- פליישר תשמ”א – עזרא פליישר, “ר’ סכן, פייטן ארץ ישראל במאה העשירית”,
 שלמה מורג ויששכר בן-עמי, עורכים, מחקרי עדות וגניזה [לכבוד ש”ד גויטיין],
 ירושלים, תשמ”א, עמ’ 1-37
- פליישר תשמ”ח – עזרא פליישר, תפילה ומנהגי תפילה ארץ-ישראלים בתקופת
 הגניזה, ירושלים, תשמ”ח, עמ’ 293-320 ועוד
- פליישר תשנ”א – עזרא פליישר, “בירורים בשיטות הקריאה בתורה של בני ארץ
 ישראל הקדומים”, *HUCA* 62 (1991), חלק עברי, עמ’ מ”ג-ס”א
- פליישר תשנ”ב – עזרא פליישר, “קריאה חד-שנתית ותלת-שנתית בתורה בבית
 הכנסת הקדום”, תרביץ ס”א (תשנ”ב), עמ’ 25-43
- R. Baruch Frydman-Kohl, “A Responsum to Beth Tzedec – פרידמן-קול –
 Congregation Regarding Torah Reading and Honors”, *Elul* 5754, pp. 3-6
- צונץ-אלבק – יום-טוב ליפמאן צונץ, הדרשות בישראל והשתלשלותן ההיסטורית,
 נערך והושלם על ידי חנוך אלבק, ירושלים, תש”ז, עמ’ 2, 225-226

- R. Judah Kogen, "Report on Revisions to the Triennial System", – קוגן
CJLS, May 12, 1995, 2 pp.
- Michael Klein, "Four Notes on the Triennial Cycle", *JJS* 32 (1981), – קליין
pp. 65-73
- R. Isaac Klein, *A Guide to Jewish Religious Practice*, New York, – קליין
1979, pp. 30-31
- R. Solomon Kaplan, "The Triennial Cycle of Torah Reading", – קפלן
Beineinu 4/1 (January 1974), pp. 13-18 with reaction by R. Chaim Pearl,
ibid. 5/1 (June 1975), p. 6 and rejoinder by R. Kaplan, ibid. 5/2 (August
1975), p. 4
- רוזנטל – דוד רוזנטל, "על קריאת התורה במחזור חד-שנתי בארץ ישראל", תרביץ
נ"ג (תשמ"ד), עמ' 144-148
- R. Joel Roth, a letter explaining the responsa by Rabbis Dorff, – רוט
Eisenberg and Moses, September 1, 1988, 2 pp. = *Rabbinical Assembly
Newsletter*, October 1988, pp. 1, 5
- שי"ר – ר' שלמה יהודה רפפורט, ו' פאלק, עורך, הליכות קדם, אמסטרדם, תר"ז,
חלק המכתבים, עמ' 13-14
- שנאן תש"ן – אביגדור שנאן, "דגם הפתיחה המספרית בתרגום הארמי
הארצישראלי לתורה ותרומתו למחקר חלוקת התורה לסדרי קריאה", מחקרי
ירושלים בספרות עברית י"ב (תש"ן), עמ' 85-102
- שנאן תשנ"ג – אביגדור שנאן, תרגום ואגדה בו, ירושלים, תשנ"ג, עמ' 60-69
- שנאן תשנ"ה – אביגדור שנאן, "תרגומי התורה הארמיים וקריאת התורה בבתי
הכנסת הקדומים", שולמית אליצור ואחרים, עורכים, כנסת עזרא: ספרות
וחיים בבית הכנסת, אסופת מאמרים מוגשת לעזרא פליישר, ירושלים, תשנ"ה,
עמ' 131-147
- Julius Theodor, "Die Midraschim zum Pentateuch und die – תיאודור
dreijährige palaestinensische Cyclus", *MGWJ* 34-36 (1885-1887)

תשובה בענין המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה (או"ח רפ"ב)*

שאלה: האם מותר להנהיג בבתי כנסת של התנועה המסורתית קריאת התורה בציבור לפי המחזור התלת-שנתי, ואם כן, כיצד?

תשובה: מותר להנהיג קריאת התורה כמנהג קבוע¹ של בית הכנסת לפי התנאים ועל פי ההסברים הכלולים בגוף התשובה. התשובה הנוכחית מתבססת על התשובה של הרב דוד לזר באותו ענין, ומאמצת את מסקנותיה העיקריות. תשובתו של הרב לזר מתארת את התפתחותם של המנהגים השונים בקריאת התורה בציבור בכלל ובארץ ישראל בפרט, והתשובה הנוכחית קובעת מסגרת להנהגת המחזור התלת-שנתי הארצישראלי העתיק הלכה למעשה.

סידורים להנהגת קריאת התורה בציבור לפי המחזור התלת-שנתי

א) הנחות יסוד

1. המחזור יתחיל בשנה הראשונה לכל מחזור, בשבת שאחרי שמיני עצרת/שמחת תורה ויסתיים כעבור שלוש שנים בחג שמיני עצרת/שמחת תורה.
2. סדר הקריאה בבתי הכנסת יהיה הסדר הנהוג כעת בכל הקהילות, דהיינו: בכל שבת קוראים מן התורה לפי הסדר; בשבתות מצוינות **מוסיפים** קריאות מספר שני (ואף שלישי); במועדים קוראים קריאה מיוחדת לאותו מועד, ואם חל מועד בשבת (כולל שבת חול המועד) חלה הפסקה בסדר הקריאה.²
3. הסדרים השבועיים וההפטרות הנקראים בבתי הכנסת יהיו על פי הפירוט שבטבלה מס' 3 המובאת בהמשך תשובה זו.

ב) קביעת המסגרת של המחזור התלת-שנתי

בכל שלוש שנים עוקבות יש מספר משתנה של שבתות רגילות (דהיינו, שבתות שאינן יום טוב או חול המועד שחל להיות בשבת). בלוח העברי קיימות ארבע-עשרה אפשרויות של שנה, ואת כל אחת מהן נוהגים לסמן באמצעות צירוף של שלוש אותיות, כשהאות הראשונה מסמנת את היום בשבוע שבו חל ראש השנה, האות השניה מסמנת את אורכם של החודשים מרחשוון וכסליו (כסדרם,

שלמים או חסרים), והאות השלישית מסמנת את היום בשבוע שבו חל היום הראשון של פסח. עלינו להוסיף עוד שני כללים:

1. לא בד"ו פסח, דהיינו שהיום הראשון של פסח חל רק בימים א', ג', ה', ז' בשבוע (אורח חיים תכ"ח:א').

2. א"ת ב"ש ג"ר ד"ק, שלפיו היום בשבוע שבו יחול יום א' של ראש השנה, הוא תמיד היום בשבוע שבו חל י"ז בניסן (שם, סעיף ג').

עובדות אלה מאפשרות לנו להתייחס למספר השבתות הרגילות בכל שנה כאילו מתחילה היא בשבת שאחרי שמיני עצרת וכאילו מסתיימת היא בשבת שלפני שמיני עצרת.³

בטבלה מס' 1 מובאות ארבע עשרה האפשרויות יחד עם שני נתונים: סימנה המקובל של השנה וכמה שבתות רגילות יש בסוג זה של שנה מהשבת שאחרי שמיני עצרת עד השבת שלפני שמיני עצרת שבשנה הבאה.⁴

טבלה מס' 1

שבתות רגילות	סימן שנה	מס' השנה
47	בחג	1
51	בחה	2
47	בשה	3
53	בשז	4
47	גכה	5
53	גכז	6
49	הכז	7
53	החא	8
49	השא	9
52	השג	10
48	זחא	11
51	זחג	12
47	זשג	13
51	זשה	14

בכל מחזור של תשע-עשרה שנים (המחזור הקטן) השנים המעוברות הן 3, 6, 8, 11, 14, 17, 19 שבמחזור. יוצא איפוא שבכל רצף של שלוש שנים תיתכנה שתי שנים מעוברות ושנה פשוטה אחת: רצף השנים 6-8 או 17-19 שבמחזור. המספר הגדול ביותר האפשרי של שבתות רגילות ברצף כזה הוא 154. אומנם בעלי המסורה

חילקו אף הם את התורה ל-154 סדרים, ומתברר מהטבלה הנ"ל על מה מתבססת חלוקתם. אלא שבמדרש אסתר רבה מובאת דעה שמספר הסדרים הוא 155.⁵ ההפרש של סדר אחד נובע, מן הסתם, מהסדר האחרון שבתורה שאותו אין קוראים בשבת אלא בשמחת תורה. בימי קדם, כשהמחזור תלת-השנתי היה נהוג בארץ ישראל, לא חגגו שמחת תורה ביום שמיני עצרת, כנהוג היום. שמחת תורה היתה באותה השבת שבה במקרה סיימו את המחזור. אין להעלות על הדעת ביטול חג שמחת תורה, חג שהשתרש חזק מאוד בתודעתנו הרוחנית זה אלף שנה. לפיכך, יש להוסיף סדר אחד על 154 הסדרים, סדר שנקרא פעם בשלוש שנים בשמחת תורה. כדי להשלים את 155 הסדרים, יש צורך לערוך מחדש אחדים מהם – דבר שהוא רצוי אף מסיבות אחרות, כפי שיתברר בהמשך. בין כך ובין כך, צריכים את כל 155 הסדרים רק ברצפי השנים הנזכרים, ובכל רצף אחר של שלוש שנים יהיה צורך בסדרים מחוברים.

אם הלוח העברי היה חוזר על עצמו במדויק מדי כמה שנים (או מדי כמה מחזורי כמה או לבנה) היה טעם להכין לוח כולל לתקופה שכזו. אומנם, יש מחזוריות כמעט מושלמת של 247 שנים, אבל כבר הזהירנו בעל פרי חדש⁶ על השגיאות החמורות שיכולות לנבוע מהסתמכות על מחזוריות כמעט מושלמת. מחזור מושלם אמיתי, שבו כל רצף השנים חוזר על עצמו במדויק, הוא מחזור של 689,472 שנים!⁷ ברור שאין כל משמעות מעשית למחזור שכזה, לא לענייננו ולא לכל ענין אחר בקיום מצוות התורה בחיינו. הואיל ואין מחזוריות מעשית מושלמת בלוח העברי, אני מביא בטבלה מס' 2 דלהלן הרכבים של שלוש שנים עד סוף המאה (העברית) הנוכחית (עד שנת 2040 למנין הכללי). בעמודה א' מסומנת השנה, בעמודה ב' מסומן מספר השנה לפי טבלה מס' 1, בעמודה ג' מסומנות מספר שבתות השנה הרגילות, בעמודה ד' מובא סך כל השבתות הרגילות שבמחזור, ובעמודה ה' את מספר החיבורים שנצטרך ליצור לכל מחזור.

טבלה מס' 2

א	ב	ג	ד	ה
תשנד	9	49		
תשנה	6	53		
תשנו	3	47	149	5
תשנז	12	51		
תשנח	7	49		
תשנט	3	47	147	7
תשס	14	51		
תשסא	11	48		
תשסב	5	47	146	8

הרב שמחה רוט

		51	14	תשסג
		47	13	תשסד
3	151	53	8	תשסה
		47	5	תשסו
		47	13	תשסז
7	147	53	8	תשסח
		47	5	תשסט
		47	13	תשע
8	146	52	10	תשעא
		49	7	תשעב
		47	1	תשעג
6	148	52	10	תשעד
		49	7	תשעה
		53	4	תשעו
5	149	47	1	תשעז
		49	7	תשעח
		53	4	תשעט
5	149	47	3	תשפ
		48	11	תשפא
		53	6	תשפב
6	148	47	3	תשפג
		51	12	תשפד
		49	9	תשפה
7	147	47	5	תשפו
		51	14	תשפז
		47	13	תשפח
7	147	49	7	תשפט
		51	2	תשצ
		47	13	תשצא
7	147	49	7	תשצב
		51	2	תשצג
		47	13	תשצד
4	150	52	10	תשצה
		49	7	תשצו
		47	1	תשצז
6	148	52	10	תשצח

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

		49	7	תשצט
		47	3	תת
7	147	51	12	תתא

למעייין בטבלה מס' 2 יתברר שעד סוף המאה העברית הנוכחית (דהיינו עד שנת 2040 למניינם) מספר הסדרים הדרוש במחזורים למיניהם יהיה 146, 147, 148, 149, 151.⁸ מחישובים שביצעתי לגבי כל האלף הששי הנוכחי למדתי שהמספר האפשרי הקטן ביותר של שבתות רגילות במחזור כלשהו של שלוש שנים עומד על 145 והמספר הגדול ביותר, כאמור, על 154. מספר הסדרים שיהיה צורך לחברם לסדר אחד יהיה איפוא מתשעה עד אפס. הבחירה אילו סדרים לחבר יחד נעשתה כבחירה שימושית גרידא: כדי ליצור את ההרכבים הקצרים ביותר האפשריים; וזאת בניגוד לחיבורים שבמחזור השנתי המוכתבים מ"תקנת עזרא" לגבי קריאת התוכחה שבחומש ויקרא ובדברים (מגילה ל"א ע"ב). והרי רשימה של החיבורים האפשריים של סדרים שונים:

- חיבור 1 – סדרים 33; 34
- 2 חיבורים – נוסף על הנ"ל סדרים 49; 50
- 3 חיבורים – נוסף על כל הנ"ל: סדרים 25; 26
- 4 חיבורים – נוסף על כל הנ"ל: סדרים 20; 21
- 5 חיבורים – נוסף על כל הנ"ל: סדרים 57; 58
- 6 חיבורים – נוסף על כל הנ"ל: סדרים 22; 23
- 7 חיבורים – נוסף על כל הנ"ל: סדרים 14; 15
- 8 חיבורים – נוסף על כל הנ"ל: סדרים 65; 66
- 9 חיבורים – נוסף על כל הנ"ל: סדרים 88; 89

ג) חלוקת הסדרים לעליות

דרישות ההלכה לחלוקה הפנימית של הסדרים נידונות במגילה כ"ב ע"א. ניתן לסכם את הדרישות הללו כך:

- א) לא יקרא העולה לתורה פחות משלושה פסוקים.
- ב) לא ישאיר עד סוף פרשה פחות משלושה פסוקים.
- ג) פרשה שיש בה רק ארבעה או חמישה פסוקים לא תתחלק.

אם ניצמד לחלוקת התורה לסדרים כפי שהיא מובאת בגירסא זו או אחרת של המסורה,⁹ נמצא שיש מספר לא מבוטל של סדרים שהם קצרים מלאפשר חלוקה סדירה לפי הכללים הנ"ל: דוגמא לסדר כזה הוא סדר י"ג שבספר בראשית ("ושרי

אשת אברם"), שיש בו ששה־עשר פסוקים בלבד וחסרים חמישה פסוקים להשלמת הסדר. מאוד יתכן שבימי האמוראים חלוקת הפסוקים של המקרא היתה שונה מהחלוקה של המסורה היום. מפורסמת המחלוקת בין שני האמוראים הבבליים רב ושמואל, שממנה מתברר ששמואל היה מוכן לחלק פסוקים לחצאים (תענית כ"ז ע"ב ומקבילות). יתכן שכך היה נהוג בארץ ישראל, ולכן מספר הפסוקים בסדרים קצרים אלה אומנם הסתכם בעשרים ואחד. אך לנו פתרון זה לא יועיל שהרי נפסקה הלכה לפי [סתם התלמוד אליבא דשיטתו של רב שכל פסוק שלא פסק משה אנחנו לא פוסקים אותו (שם)]. לא זו אף זו: מנהג של יותר מאלף חמש מאות שנה אין לבטל "ככה סתם" ולפסוק מחדש פסוקים שבמקרא!

אם כן, לגבי סדרים קצרים כאלה קיימות ארבע אפשרויות:
אפשרות 1: להוסיף על הסדר פסוקים מהסדר שלפניו או שלאחריו כדי להשלים את העליות.

כשמספר הפסוקים שבסדר, או החלוקה לפרשות פתוחות וסתומות, אינם מאפשרים חלוקה לשבע עליות לפי הדרישות הנ"ל, לכאורה אפשר להתחיל כמה פסוקים לפני תחילת הסדר כדי להשלים את העליות, או להוסיף מספר פסוקים בסוף הסדר לאותה המטרה. ברם, פתרון זה אינו רצוי כלל ועיקר, שהרי מוזר ייחשב לא להתחיל את קריאת הסדר בתחילתו. לא יותר טוב ממנו הרעיון להמשיך את הקריאה אל תוך הסדר הבא כדי להשלים את העליות, ובשבת הבאה להתחיל את הקריאה מתחילת הסדר. הרי כל הפתרון הזה פוגע בעליל בכלל שקבע רבי זירא, שמהמקום שמפסיקין בשבת שחרית שם מתחילים בשבת הבאה ואין מקום לקבלו.¹⁰

אפשרות 2: לקרוא פסוקים פעמיים, כפי שנהוג לעשות בראשי חודשים וכדעת רב במחלוקת הנ"ל ("רב אומר: דולג").

הקריאה לראש חודש הינה מפרשת פנחס, ויש בה בסך הכל חמישה־עשר פסוקים שאותם יש לחלק בין ארבעת העולים לתורה. הקריאה מתחלקת לשלוש פרשות פתוחות, בראשונה (קרבן תמיד) שמונה פסוקים, בשניה (מוספי שבת) שני פסוקים, ובשלישית (מוספי ראש חודש) חמישה פסוקים. לפי הדרישות ההלכתיות, אי אפשר שפרשת מוספי שבת תהווה עליה בפני עצמה, שהרי יש בה רק שני פסוקים, ויש להצמידה לעליה שלפניה או שלאחריה. נוסף לכך, בפרשת מוספי ראש חודש יש חמישה פסוקים בלבד, ולכן אין אפשרות לחלק אותה לשתי עליות. אם כן, הפרשה הראשונה (קרבן תמיד) צריכה להספיק לשלוש עליות, אך יש בה רק שמונה פסוקים. שלושה קוראים שאף אחד מהם אינו קורא פחות משלושה פסוקים צריכים תשעה פסוקים לפחות. המנהג הנפוץ פותר את הקושי בכך שלכהן קוראים פסוקים 1-3; ללוי קוראים פסוקים 3-5, תוך כדי הכפלת פסוק 3; ולשלישי

קוראים פסוקים 6-8.¹¹ פתרון דומה מתבקש בהזדמנויות אחרות כשהקורא בתורה עוצר את קריאתו בניגוד לדרישה ב' דלעיל.

אפשרות 3: לחזור על הקריאה של עליה אחת או יותר כדי להשלים את מספר העולים.

אנו כבר רגילים לנוהל כזה בשמחת תורה, כשחוזרים כמה וכמה פעמים על עליות כדי לאפשר עליה לתורה לכל מתפלל ביום שמחתה של תורה. כמו כן, חוזרים על שלושה-ארבעה פסוקים בכל פרשה ופרשה, למפטיר. אבל בשתי הדוגמאות האלה חשוב לשים לב לכך שהחזרה על הקריאה באה אחרי השלמת המכסה המחייבת של העולים לתורה. לגבי חזרה על פסוקים לפני השלמת מספר העולים המחייב, קובע המחבר בשלחן ערוך (אורח חיים קל"ז:ו):

הקורא בתורה ראשון וקרא השני מה שקרא הראשון, אם הוסיף על מה שקרא הראשון ג' פסוקים או אפילו שנים במקום דלא אפשר, אותו שני עולה מן המנין; ואם לאו, אינו עולה מן המנין חוץ מ"פרי החג" משום דלא אפשר.

ברור מדבריו שהוא סובר שלכתחילה אין לאמץ שיטה זו אלא אם כן "אין ברירה". הדוגמא שהוא מביא היא "פרי החג". המחבר חי וכתב בארץ ישראל במאה ה"ז ואין ספק שדבריו מכוונים לנוהל קריאת התורה בחול המועד סוכות בארץ ישראל, מקום שאין "ספיקא דיומא". לפי מנהג ארץ ישראל, כל ארבעת העולים לתורה בחול המועד סוכות קוראים ארבע פעמים, זה אחר זה, בדיוק אותה הקריאה משום שאי אפשר לקרות מה שאינו מעניינו של יום.

אם כן, פסלנו את אפשרות 1, ומהאפשרויות 2-3, הפתרון השני – לקרוא פסוקים פעמיים ולהשאיר את הסדר בשלימותו – עדיף לכאורה. אבל הדברים אינם כל כך פשוטים. הרי, לדוגמא, בסדר ו' בחומש בראשית יש ארבעה-עשר פסוקים בלבד (בראשית ח': 1-14). לפי הפתרון של הכפלת פסוקים נוכל רק להציע "קריעת הסדר" במקום קריאתו! ואפילו אם נחלק את הסדר לפי ההצעה הזו, נקבל רק שש עליות: פסוקים 1-3; 3-5; 5-7; 7-9; 9-11; 11-14. כדי להשלים נצטרך לקרוא פסוקים 12-14 עוד פעם כעליה שביעית וגם פעם שלישית לעולה למפטיר! מתוך סך של ארבעה עשר הפסוקים, שמונה ייקראו פעמיים, ושלושה פסוקים ייקראו קריאה משולשת! יתירה מזו, כל התהליך הזה עומד בניגוד לפסק של המחבר שהבאנו לעיל: "חוץ מפרי החג דלא אפשר" – וכאן בהחלט אפשר. בעל משנה ברורה מוסיף בסעיף קטן י"ט: "ודוקא דיעבד, אבל לכתחילה אין כדאי שיקרא למפרע מהפסוקים הקודמים, אפילו אם ירצה להוסיף עליהן כמה".¹² מסתבר איפוא שפתרון זה פחות טוב ממה שחשבנו.

אם כן, מסתבר שאף אחת מהאפשרויות הנ"ל אינה באמת טובה, שהרי כולן פוגעות בדרישה הלכתית זו או אחרת בפסיקה המקובלת היום. אם גם פוסלים את

האפשרות של חלוקה מחדש של הפסוקים, לפי דעתו של שמואל שהובאה לעיל ("פוסק") – וכבר הסברנו מדוע יש לפסול אותה – נשארת לנו רק לבדוק אפשרות רביעית.

אפשרות 4: לערוך מחדש אי-אלו סדרים, כדי להבטיח שכל הסדרים יתאימו לכללים ההלכתיים המקובלים. כבר ראינו לעיל שבלאו הכי מתבקשת חלוקה מחדש כדי להשלים את מספר הסדרים למספר 155 הנחוץ כדי לאפשר קריאה מיוחדת לשמחת תורה. אכן, חלוקת המסורה משקפת כמה שיטות בעת ובעונה אחת! והרי דבריו של יעקב מאנן בספרו המקיף והמחדש על המחזור התלת-שנתי:

כאן... אנחנו עומדים בפני תופעה של הזזת סדרים בגלל חילופי מנהגים מקומיים בארץ ישראל. אלה שפתחו סדר חדש בבראשית ו' 5 לא יכלו לעשות כן כמובן בפרק ו' 9, וגם ההפך נכון... יותר הגיוני להניח שסדרים ו' וז' מבטלים זה את זה באופן הדדי; יש שפתחו סדר חדש בבראשית ח' 1, ואחרים בפרק ח' פסוק 15. כמובן, לראשונים היה סדר שנמשך מפרק ח' 1 עד פרק ט' 17 (בפרק ט' פסוק 18 מתחיל סדר 8) – 33 פסוקים, ולא 14. כך גם מתברר ממדרש "ילמדנו" לסדר 6... שעסק בקשת שבענו, תוך כדי ציטוט מבראשית ט' 13, 16. אם לסדר היו 14 פסוקים בלבד, לא היו קוראים את ענין הקשת שבענו עד לשבת הבאה.¹³

מחקריו של יעקב מאנן יכולים לעזור לנו לגבש חלוקה מחדש, והצעת חלוקה מחודשת כזו מובאת בהמשך תשובה זו בטבלה מס' 3.

יש עוד ענין אחד שעלינו לקחת בחשבון בחלוקת הסדר. במסכת סופרים י"ב: א' (מהד' היגער, עמ' 225) נאמר בשמו של ר' יוסי ב"ר אבון שזה שהוא עומד לקרות בתורה "פותח בדבר טוב וחותרם בדבר טוב". הואיל ומימרא זו באה כחלק מדיון בקביעה שאין להפסיק את רצף קריאת הקללות (התוכחה שבחומשים ויקרא ודברים), סביר להניח שר' יוסי ב"ר אבון התכוון לומר שהקורא בקללות צריך להוסיף דברי ברכה לפנייהן ולאחריהן. אבל הרמב"ם פסק בהלכות תפילה י"ג:ה' באופן כללי: "כל העולה לקרות בתורה פותח בדבר טוב ומסיים בדבר טוב". הרמ"א באורח חיים קל"ח:א' הלך בעקבות הרמב"ם: "ויכוין שיתחיל תמיד לקרוא בדבר טוב ויסיים בדבר טוב". בהצעת החלוקה שבהמשך אנו ניתן למונח "דבר טוב" פירוש מצומצם. עיון בחלוקה לסדרים לפי המסורה מגלה שלא הקפידו על הדרישה הזו.¹⁴ בטבלה מס' 5 ניסינו להימנע מלהתחיל עליה או לסיים עליה בנימה שלילית לעם ישראל או גנאי לו, בהסתמך על דברי בעל משנה ברורה על אתר (ס"ק ה'), אבל לא תמיד עלה הדבר בידינו.

ד) קביעת ההפטרות

- דרישות ההלכה לקביעת ההפטרות נידונות במגילה כ"ג-כ"ד, ובדברי רבותינו הראשונים, והרי עיקר הדברים:
1. "מפטירין בנביא מענינה של פרשה" (אורח חיים רפ"ד:א').
 2. "מיתבי: המפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקין כנגד שבעה שקראו בתורה."¹⁵
 3. רבא היקשה: והרי יש הפטרה "עולותיכם ספו" (ירמיהו ז':כ"א) של פחות מעשרים ואחד פסוקים? והגמרא מתרצת שמותר בפחות אם "הענין מסתיים" ומותר לקרוא עשרה פסוקים בלבד כמנהג ר' יוחנן אם יש תורגמן.¹⁶
 4. מתני'... מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה... תניא אידך: אין מדלגין מנביא לנביא, ובנביא של שנים עשר מדלג, ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו.¹⁷
 5. ונראה שלא היו להם באותו זמן הפטרות קבועות כמונו היום, אלא כל אחד היה מפטיר ענין שנראה לו שהוא מתייחס לפרשה; וגם בזמננו זה יש חילוק מנהגים בהפטרות.¹⁸
- את הדרישות הנ"ל ניתן לסכם כך: אחרי הקריאה בתורה קוראים גם מספרי הנביאים. עד לתקופת האמוראים לפחות לא היה מנהג קבוע במה להפטיר, אלא זה שעלה למפטיר היה בוחר מספרות הנבואה קטע שהיה קשור באיזשהו אופן לפרשה שקראו מהתורה. היה עליו לבחור בקטע נבואי שכלל לפחות עשרים ואחד פסוקים. קביעה זו התבססה על מספר העולים לתורה בשבת (שבעה) ועל מספר הפסוקים המזערי שהיה על כל אחד מהם לקרוא (שלושה). אולם, אם הקטע מהנביאים הסתיים באופן טבעי בפחות מעשרים ואחד פסוקים לא היתה חובה להמשיך רק כדי להשלים את המספר. אכן, עצם העובדה שיש גם בלוח ההפטרות הקבוע של היום למחזור החד-שנתי הפטרות שבהן פחות מעשרה פסוקים (דוגמת "הלא כבני כושיים אתם לי...") מלמד שהרף הנמוך של עשרה פסוקים נפרץ אפילו במקומות ששם לא היו מתורגמנים ודרשנים. ממנהגו של רבי יוחנן בקטע מס' 3 דלעיל ברור גם שבאותם המקומות שהיו מתרגמים את הקריאה לארמית או שבהם החכם היה דורש בתורה, היו מסתפקים בדרך כלל בכעשרה פסוקים, וזאת כדי לא להאריך את התפילה יתר על המידה. כדי להרכיב הפטרה המתאימה לפרשה מותר היה להשמיט מתוך דברי הנביא חומר שלא היה קשור לנושא, כדי להגיע לחומר אחר שהתקשר לנושא או כדי להביא את ההפטרה לסיום בנימה חיובית ("מדלג"). נוהג זה היה מותר רק בתוך אותו ספר נבואי, ולצורך זה כל תרי"ע עשר נחשבו ספר אחד; כמו כן, הדילוג היה צריך להיות קדימה בתוך הספר ולא אחורנית.

אילתור של הפטרה לפי כל הדרישות הללו היה כנראה משימה קשה למדי, ואך טבעי היה שהחלו מופיעים לוחות, ספרי הפטרות קבועות מראש, שהתאימו לדרישות ההלכתיות. כבר מתקופת התנאים יש רשימה של הפטרות כאלה לחגים ולארבע הפרשות שבחודש אדר.¹⁹ יש לשים לב גם לעובדה שדברי רבא שהובאו בקטע מס' 3 לעיל מניחים "לוח הפטרות" מוכר כלשהו, אחרת מדוע מצביע הוא על "עולותיכם ספו" דווקא? לעומת זה, מתברר מסיפור אחד בירושלמי שבעל המפטיר היה רשאי לאלתר הפטרה.²⁰ נראה איפוא שבחירת ההפטרה היתה בידי זה שהפטיר. ניתן להניח שההלכה הראשונה שאירה למפטיר לבחור את ההפטרה, אך רשאי היה להיעזר בלוח שנקבע מראש, או שלוחות כאלה התגבשו במרוצת השנים.

ברור שהיו פרשות שמאוד קשה היה להתאים להן חומר נבואי, והגיעו לנו במסורת החד-שנתית הרווחת דוגמאות מרובות של הפטרות שנקבעו על סמך דמיון רופף בלבד, כמו קשר המתבסס על מדרש. לדוגמא, לפרשת "לך לך" מפטירים מישעיה "מי העיר ממזרח" (מ"א:ב). הפשט מתייחס לכורש מלך פרס שעתיד להביס את בבל, אבל המדרש מייחס את הפסוק לאברהם אבינו שבתחילה פרשת "לך לך" עלה לארץ ישראל מארם נהריים (או מאור כשדים) שבמזרח. שאר ההפטרה בא רק כדי להשלים את מכסת הפסוקים.

גם למחזור התלת-שנתי היו לוחות קבועים של הפטרות. אחדים מספרי הפטרות כאלה נמצאים בכתבי יד באוספים שונים בעולם. הבולט מכולם הוא ספר ההפטרות של הקהילה "הארצישראלית" שבפוסטאט (קהיר העתיקה). הלוח נשמר בגניזה הקהירית ונמצא כעת באוסף "טיילור-שכטר" שבאוניברסיטת קמברידג' שבאנגליה. ללוח זה נועד תפקיד חשוב במחקרים מחדשים ומרתקים בנושא שלנו. אברהם ביכלר, בסוף המאה התשע-עשרה, היה הראשון שנתן לחומר הזה רקע וצורה מדעיים. על עבודתו (ובניגוד לרוב מסקנותיו) בנה יעקב מאנן בנין מפואר ומשכנע למדי. מסקנתו העיקרית של יעקב מאנן היא שבדרשות שדרשו החכמים בבתי הכנסת סמוך לקריאת התורה, הם הפגינו יכולת אילתור אדירה, הבאה כדי להוכיח את האחדות שבין תורה, נביאים וכתובים מחד גיסא, ואת האחדות של תורה שבכתב עם תורה שבעל פה מאידך גיסא. בניתוח של מדרשי "ילמדנו", תנחומא ורבה, משרטט יעקב מאנן את קשירת הקשרים בין הסדר מן התורה, לבין פסוק שנקרא בהפטרה, ולבין פסוק מהכתובים. במדרשי "ילמדנו" יש גם קשירת קשר בין כל אלה לבין דבר הלכה. ניתוחיו מתבססים על אוספי המדרשים, לוחות הפטרות ששרדו ופיזי ינאי שמסוף התקופה הביזנטית. על פי רוב, בחלק השלישי של פיוט כזה, נהג הפייטן להזכיר את פסוקי ההפטרה של המחזור התלת-שנתי. עצם הדבר שלפעמים המקורות הללו מגלים הפטרות רבות לאותו סדר רק מחזק את הטענה שהמפטיר בנביא יכול היה לקבוע בעצמו את ההפטרה.

- במחקרו ביקש יעקב מאנן להוכיח שהקווים המנחים בקביעת ההפטרות לפי המנהג התלת-שנתי היו כדלהלן:
1. היה צריך להיות קשר מילולי בין הפסוקים הראשונים של הסדר לבין הפסוק הראשון של ההפטרה.
 2. היו כעשרה פסוקים בהפטרה (כמנהגו של רבי יוחנן שהובא לעיל).
 3. ההפטרה הסתיימה בנימה אופטימית של נחמה, וכדי להגיע לפסוק כזה היו מדלגים כפי שהסברתי לעיל.

בטבלה מס' 3 מובאת ההפטרה (או אחת מהן) לפי ספרו של יעקב מאנן, וזאת לסדרים הנזכרים בספרי ההפטרות ששרדו באוספים למיניהם, או על פי מה שמשתמע מאוספי המדרשים. בתשעה מקרים (מתוך 155) מוצעת הפטרה שלא על פי מחקריהם של יעקב מאנן ובן-ציון וכוולדר.²¹ המקרים הללו מצביעים על קביעת סדר חדש שאינו מופיע ברשימות שהגיעונו ושאינו משתמע מעריכת אוספי המדרשים. עבור הסקרנים, הפטרות אלה מסומנות בטבלה מס' 3 בכוכבית.²² מכיוון שרבות מן ההפטרות הללו קשות להבנה לבני העידן שלנו, אני מציע לאמץ את הלוח הזה רק באופן התחלתי. אין מניעה הלכתית שתמנע מکنסת הרבנים בעתיד להציע הפטרות אחרות לסדרים כולם או מקצתם, הפטרות המתאימות יותר לבני הדור; ויפה תעשה עם תציע הצעות כאלה מדי פעם, לפי הכללים ששרטטתי לעיל.

טבלה מס' 3

מס'	חומש	מפרק	פסוק	לפרק	פסוק	הפטרה
1	בראשית	א	1	ב	3	ישעיה סה 17-25; סו 22
2	בראשית	ב	4	ג	21	ישעיה נא 6-16
3	בראשית	ג	22	ד	26	יחזקאל כח 13-19; כד 24-26
4	בראשית	ה	1	ו	8	ישעיה כט 18-24; ל 15
5	בראשית	ו	9	ז	24	ישעיה נד 9-17; נה 5
6	בראשית	ח	1	ט	17	חבקוק ג 2-10; 19
7	בראשית	ט	18	י	32	ישעיה מט 9-17; 23
8	בראשית	יא	1	יא	32	צפניה ג 9-17; 20
9	בראשית	יב	1	יג	18	יהושע כד 10-13; 14
10	בראשית	יד	1	יד	24	ישעיה מא 5-8; 13-8
11	בראשית	טו	1	טז	16	ישעיה א 1-8; ב 2-3
12	בראשית	יז	1	יז	27	ירמיה לג 25-5; לד 13-12
13	בראשית	יח	1	יח	33	ישעיה לג 14-17; לה 10

הרב שמחה רוט

27 כ ; 24-16	23	יט	1	יט	בראשית	14
עמוס ד 7-ה 4	18	כ	24	יט	בראשית	15
שמואל-א ב 28-21; ג 20-19	34	כא	1	כא	בראשית	16
ישעיה לג 7-16; 22	20	כג	1	כב	בראשית	17
ישעיה נא 2-11	41	כד	1	כד	בראשית	18
ישעיה יב 3-יג 4; יד 2-1	18	כה	42	כד	בראשית	19
ישעיה סה 23-סו 8	11	כו	19	כה	בראשית	20
ישעיה סב 8-סג 4; 7	35	כו	12	כו	בראשית	21
שמואל-א ד 15-ה 1; ו 14	27	כז	1	כז	בראשית	22
הושע יד 6-10; יואל א 3-1; ב 12-13	9	כח	28	כז	בראשית	23
הושע יב 13-יג 5; יד 9-10	30	כט	10	כח	בראשית	24
שמואל-א א 11-2; ב 28	21	ל	31	כט	בראשית	25
שמואל-א א 11-19; 22	2	לא	22	ל	בראשית	26
ירמיה ל 10-18; 22	2	לב	3	לא	בראשית	27
עובדיה א 1-9; 21	17	לג	3	לב	בראשית	28
נחום א 12-ב 6; 14	8	לה	18	לג	בראשית	29
ישעיה מג 7-1; 21-19	43	לו	9	לה	בראשית	30
ישעיה לב 18-לג 6; 15	36	לז	1	לז	בראשית	31
ישעיה לז 31-35; לח 6-1	30	לח	1	לח	בראשית	32
ישעיה נב 3-10; נג 4-5	23	לט	1	לט	בראשית	33
צפניה א 17-ב 5; 10-8	23	מ	1	מ	בראשית	34
ישעיה כט 14-8; 19-18	37	מא	1	מא	בראשית	35
ישעיה יא 2-10; 16	17	מב	38	מא	בראשית	36
ישעיה נ 10-נא 7; 11	13	מג	18	מב	בראשית	37
ירמיה מב 12-20; מג 12	17	מד	14	מג	בראשית	38
יהושע יד 6-15	18	מה	18	מד	בראשית	39
*עמוס ב 13; ג 8-1	27	מו	19	מה	בראשית	40
זכריה י 6-12; יא 4-11	28	מז	28	מו	בראשית	41
מלכים-א ב 10-1; 12	22	מח	29	מז	בראשית	42
ישעיה מג 22-מד 2; 6	26	נ	1	מט	בראשית	43
ישעיה כז 13-כח 1; 5	25	ב	1	א	שמות	44
ישעיה מ 11-18; 22-21	17	ד	1	ג	שמות	45
שמואל-ב טו 7-15; 37	1	ו	18	ד	שמות	46
ישעיה נב 6-13; נג 4-5	7	ז	2	ו	שמות	47
יואל ג 3-ד 6; 16	15	ח	8	ז	שמות	48

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

שמאל-יא יב 16-7	12	ט	16	ח	שמות	49
ישעיה לד 11-לה 2; 10	35	ט	13	ט	שמות	50
שמאל-יא ו 14-6	29	י	1	י	שמות	51
חגי ב 15-6; 23	20	יב	1	יא	שמות	52
ישעיה לא 5-לב 4; 8	51	יב	21	יב	שמות	53
ישעיה מו 3-5; 13-8; מז 4	14	יד	1	יג	שמות	54
ישעיה סה 24-סו 2; 5	26	טו	15	יד	שמות	55
*שופטים א 23-26; ב 6-7	27	טז	27	טו	שמות	56
ישעיה נח 13-נט 7; 20	16	יז	28	טז	שמות	57
ישעיה לג 13-22	27	יח	1	יח	שמות	58
ישעיה לה 1-10	23	כ	1	יט	שמות	59
ישעיה נו 1-9; נז 19	27	כא	1	כא	שמות	60
*יחזקאל לד 20-27; 30-31	23	כב	28	כא	שמות	61
ישעיה מח 10-20	19	כג	24	כב	שמות	62
מלאכי ג 1-8; 23-24	18	כד	20	כג	שמות	63
ישעיה ס 17-סא 3; 9	40	כה	1	כה	שמות	64
ישעיה סו 1-11	30	כו	1	כו	שמות	65
יחזקאל טז 10-18; 60	19	כז	31	כו	שמות	66
הושע יד 7-יואל א 5; ב 14	43	כח	20	כז	שמות	67
ישעיה סא 6-סב 5	46	כט	1	כט	שמות	68
מלאכי א 11-ב 7	38	ל	1	ל	שמות	69
ישעיה מג 7-15; 21	14	לב	1	לא	שמות	70
שמאל-יב כב 10-18; 51	11	לג	15	לב	שמות	71
ירמיה א 5-12; ב 2-3	26	לד	12	לג	שמות	72
ירמיה לא 32-39; לב 40-41	29	לה	27	לד	שמות	73
ישעיה נה 30-נו 8; נז 15	38	לו	30	לה	שמות	74
מלכים-א ח 8-15; 21-22	20	לח	1	לז	שמות	75
ירמיה ל 18-25; לא 7-8	32	לט	21	לח	שמות	76
ישעיה לג 20-לד 4; 8	38	מ	33	לט	שמות	77
מיכה ו 9-16; ז 7-8	17	ג	1	א	ויקרא	78
יחזקאל יח 4-13; 32	35	ד	1	ד	ויקרא	79
זכריה ה 3-11; ו 14	26	ה	1	ה	ויקרא	80
מיכה ו 6-8; ז 14-20	10	ז	1	ו	ויקרא	81
הושע יד 3-10; יואל ד 16-17	38	ז	11	ז	ויקרא	82
שמאל-יא ב 28-36; ג 20	36	ח	1	ח	ויקרא	83
יחזקאל מג 27-מד 5; 28-30	7	י	1	ט	ויקרא	84

הרב שמחה רוט

יחזקאל מד 29-21; מה 15	47	יא	8	י	ויקרא	85
ישעיה ט 6-5; יא 9-1	28	יג	1	יב	ויקרא	86
ישעיה ז 20-ח 3; ט 6	59	יג	29	יג	ויקרא	87
מלכים ב ז 11-3; ח 5-4	32	יד	1	יד	ויקרא	88
ישעיה ה 16-8; ו 3	57	יד	33	יד	ויקרא	89
הושע ו 11-1	33	טו	1	טו	ויקרא	90
ישעיה ו 8-1; ח 11-10	34	טז	1	טז	ויקרא	91
ישעיה סו 11-1	30	יח	1	יז	ויקרא	92
ישעיה ד 3-5; ה 16	22	יט	1	יט	ויקרא	93
ישעיה סה 22-סו 2; 5-4; 11-10	27	כ	23	יט	ויקרא	94
יחזקאל מד 25-מה 2; 15	24	כא	1	כא	ויקרא	95
*זכריה ז 6-3; ח 23-18	33	כב	1	כב	ויקרא	96
*יחזקאל מה 17; מו 9-1	44	כג	1	כג	ויקרא	97
ירמיה יא 16-יב 2; טו 16-15	13	כה	1	כד	ויקרא	98
ישעיה כד 8-2; 15-13	2	כו	14	כה	ויקרא	99
ישעיה א 19-20; 27-24; ב 5-2	24	כז	3	כו	ויקרא	100
הושע ב 16-25	54	א	1	א	במדבר	101
ישעיה נה 13-נו 8	34	ב	1	ב	במדבר	102
ישעיה מה 19-מו 2; 13	39	ג	1	ג	במדבר	103
ישעיה סו 12-7; 23-20	16	ד	40	ג	במדבר	104
צפניה ג 7-15; 20	10	ה	17	ד	במדבר	105
הושע ד 14-ה 2; ו 2-1	21	ו	11	ה	במדבר	106
מלכים א ח 54-63	47	ז	22	ו	במדבר	107
שופטים ה 14-22; 31	89	ז	48	ז	במדבר	108
זכריה ד 9-1; ו 13-12	23	ט	1	ח	במדבר	109
ישעיה כז 13-כח 8; 16	15	יא	1	י	במדבר	110
יואל ב 16-24; 27	16	יב	16	יא	במדבר	111
יהושע ב 1-9; 24-23	10	יד	1	יג	במדבר	112
ישעיה נב 12-5; נד 8-7	45	יד	11	יד	במדבר	113
ישעיה נו 8-3; נז 16-15; 19-18	41	טו	1	טו	במדבר	114
הושע י 12-2	15	יז	1	טז	במדבר	115
ישעיה יא 10-1	24	יח	16	יז	במדבר	116
ישעיה סב 8-סג 3; 9-7	13	כ	25	יח	במדבר	117
שופטים יא 12-21	1	כב	14	כ	במדבר	118
מיכה ז 16-20; נחום א 7; ב 3-1	9	כג	2	כב	במדבר	119
ישעיה מט 25-23; נ 10-4	9	כה	10	כג	במדבר	120

המחזור התלת־שנתי של קריאת התורה

מלאכי ב 7-5 ; ג 6-1 ; 10	18	כו	10	כה	במדבר	121
*יהושע יד 15-6	51	כו	19	כו	במדבר	122
ישעיה נז 19-13 ; נח 14-12	14	כז	52	כו	במדבר	123
יהושע יג 14-7 ; יד 5-4	25	כח	15	כז	במדבר	124
מלאכי ג 4 ; 18-13 ; 24-22	1	ל	26	כח	במדבר	125
ישעיה מה 25-23 ; מו 5-3 ; 11-8	24	לא	2	ל	במדבר	126
ישעיה מט 24-7	54	לא	25	לא	במדבר	127
יהושע כב 12-8 ; 24-21 ; 27-26 ; 29	42	לב	1	לב	במדבר	128
ישעיה יא 16-6 ; יד 2-1	56	לג	1	לג	במדבר	129
יחזקאל מה 8-1 ; 15-14	8	לה	1	לד	במדבר	130
יהושע כ 9-1 ; כא 3	13	לו	9	לה	במדבר	131
זכריה ח 23-16 ; ט 10-9	1	ב	1	א	דברים	132
עובדיה א 21 ; מיכה ג 9-5	30	ב	2	ב	דברים	133
יהושע י 21-12	22	ג	31	ב	דברים	134
ישעיה לג 6-2 ; 17 ; 22-19	40	ד	23	ג	דברים	135
יהושע כ 8-8 ; כא 8	3	ו	41	ד	דברים	136
זכריה יד 11-9 ; 21-16	11	ז	4	ו	דברים	137
ישעיה נד 11-10 ; נה 13-6	20	ח	12	ז	דברים	138
יהושע א 10-18	29	ט	1	ט	דברים	139
מלכים־א ח 9-18	9	יא	1	י	דברים	140
*מלכים־א כא 4-2 ; 7-8 ; 13-11 ; 18-17	19	יב	10	יא	דברים	141
ישעיה נד 9-2 ; 17	19	יג	20	יב	דברים	142
ישעיה סג 16-8 ; סה 9	6	טו	1	יד	דברים	143
עמוס ח 10-4 ; ט 16-13	17	טז	7	טו	דברים	144
ישעיה נו 9-1 ; נז 19	20	יז	18	טז	דברים	145
*ירמיה לג 18-26	9	כ	1	יח	דברים	146
ישעיה סו 22-12	5	כב	10	כ	דברים	147
ישעיה לא 9-5 ; לב 18-14	9	כג	6	כב	דברים	148
ישעיה א 26-16	13	כד	10	כג	דברים	149
*זכריה ז 8-3	19	כה	14	כד	דברים	150
יחזקאל מד 30-8	26	כז	1	כו	דברים	151
ישעיה נה 11-2	8	כט	1	כח	דברים	152
יהושע כד 8-1 ; 13-12	13	לא	9	כט	דברים	153
ישעיה א 9-2 ; 27-16	52	לב	1	לב	דברים	154
יהושע א 9-1	12	לד	1	לג	דברים	155

ה) עניינים נוספים

א. שנינו בבבלי מגילה ל"א ע"ב:

תניא: רבי שמעון בן אלעזר אומר: עזרא תיקן להם לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת ושבמשנה תורה קודם ראש השנה.

אם באה ברייתא זו לקבוע את מועד הסדרים הללו ברצף מתמשך – הרי בלתי אפשרי לשלב את מגמתה במסגרת של מחזור תלת־שנתי. ברם, ברשימה המפורסמת שבירושלמי מגילה ד':א, ע"ה ע"א, אין תקנה זו מופיעה בין התקנות המיוחסות לעזרא ולבית דינו. עובדה זו בלבד יכולה להצביע על כך שהברייתא שבתלמוד הבבלי לא היתה מקובלת בארץ ישראל, שם נהג המחזור התלת־שנתי. הנימוק של הבבלי כל כך מלאכותי שהוא מעורר את החשד שמא אין כאן אלא נסיון לכפות מחזור שנתי שמתחיל בתשרי דווקא. בין כך ובין כך, כשהכריע המנהג הבבלי את המנהג הארצי־ישראלי ניצח גם המחזור השנתי, וכחלק ממנו המגמה של ברייתא זו.²³

ובכל זאת, יש מקום נרחב לפסוק להלכה שעלינו להתעלם מהמגמה של ברייתא זו, בנימוק שהיא מתייחסת למחזור השנתי בלבד. מה גם שלפי הלוח המובאת בטבלה מס' 3, הקללות שבתורת כהנים נקראות סמוך לפני ראש השנה בשנה השניה של המחזור, והקללות שבמשנה תורה סמוך לפני ראש השנה בשנה השלישית. קל היה לפסוק אחרת כדי "לצאת ידי כל הדעות". אפשר היה לקבוע שבקהילות אשר בהן נהוג המחזור התלת־שנתי שבשבתות שבהן רוב ישראל קוראים פרשות "בחוקותי" ו"כי תבוא" יוציאו שני ספרי תורה: מהראשון יקראו לשבעה עולים את הסדר המיועד לשבת זו, ומהשני יקראו את הקללות.²⁴ (ההפטרה בשני המקרים תהיה זו של הסדר.) אבל יש כמה פגמים בפסיקה כזו. ראשית כל, הקריאה בשבתות אלה תהיה ארוכה מדי; שנית, ייווצר מצב חריג שבו מוציאים ספר שני אבל מפטירים בהתאם לתוכן של הספר הראשון. אך מעל הכל, לפי הסידור הזה יתכן שבשנה השניה של המחזור סמוך לפני ראש השנה נמצא את עצמנו קוראים את הקללות שבספר ויקרא כחלק מהסדר ולאחר מכן את הקללות שבספר דברים כתוספת מהספר השני! זו התעסקות בקללות, שאינה רצויה, ודומה שאפילו רבי שמעון בן אלעזר לא היה מסכים לכך.

ב. יש כמה שבתות בלוח השנה שבהן ההפטרה איננה קשורה לפרשת השבוע אלא לאירוע היסטורי; על אלה כמובן יש להוסיף את מועדי ישראל. השבתות האלה הן: שבת וראש חודש, ערב ראש חודש שחל בשבת, שבת "שובה", השבתות שבחג החנוכה (על פי רוב שבת אחת, לפעמים שתי שבתות), ארבע הפרשיות, "שבת הגדול" (שכבר מזמן הפך לחובה, בניגוד לדעת הגר"א),²⁵ שלוש שבתות דפורענותא (שלפני תשעה באב) ושבע דנחמתא (שאחריו).

בכל השבתות הללו ההפטרה איננה של הסדר, אלא כמקובל בכל ישראל. אין בטחון שאלו היו ההפטרות המקוריות של המחזור התלת-שנתי, אבל גם סבורני שאין לנסות ולשחזרן, שהרי כבר היו לחלק מהווי המסורת, ועל זה אין לוותר בקלות כל זמן שהמסורת הולמת את ההלכה. ולכן, קהילה שרוצה להפטיר את ההפטרה הקיימת – שתבוא עליה ברכה. אבל פטור בלא כלום אי אפשר, ולכן בטבלה מס' 4 מובאת התאמה של הפטרות אלה לכללים שנקבעו לעיל, לפי מחקריו של יעקב מאנן.

טבלה מס' 4

ההפטרה	השבת או היום-טוב
שמואל-א א 1-2; 9-18	יום א' של ראש השנה
ירמיה לא 1-4; 14-19	יום ב' של ראש השנה
הושע יד 2-3; 5-8; 10; מיכה ז 18-20	השבת שבין כסה לעשור
ישעיה נח 1-8; 13-14	יום כיפור
זכריה יד 1-4; 16-21	יום א' של סוכות
יחזקאל לח 1-6; לט 1-6; 11-13	שבת חול המועד סוכות
יהושע א 1-9	שמחת תורה
ישעיה סו 1-2; 9-14; 22-23	שבת וראש חודש
שמואל-א כ 18-22; 35-42	ערב ראש חדש שחל בשבת
זכריה ג 1-4; ד 1-6	שבת חנוכה קמייתא
מלכים-א ז 40-50	שבת חנוכה תניינא
מלכים-ב יב 5-6; 10-17	פרשת שקלים
שמואל-א טו 2-5; 7-9; 32-34	פרשת זכור
יחזקאל לו 16-18; 22-28	פרשת פרה
יחזקאל מה 18-25; מו 6-7	פרשת החודש
מלאכי ג 8-10; 19-24; 23	שבת הגדול
יהושע ה 2-12	יום א' של פסח
יחזקאל לז 1-2; 4-7; 11-14	שבת חול המועד של פסח
שמואל-ב כב 1-3; 31-32; 47-51	ז' של פסח
יחזקאל א 4-9; 26-28; ג 12	חג השבועות
ירמיה א 11-ב 2	א' דפורענותא
ירמיה ב 5-8; 14-17; ד 1-2	ב' דפורענותא
ישעיה א 2-4; 21-27	ג' דפורענותא
ירמיה ח 14-16; 20-23; ט 20-23	תשעה באב
ישעיה מ 1-11	א' דנחמתא
ישעיה מט 14-20; נא 1-3	ב' דנחמתא

הרב שמחה רוט

ישעיה נד 15-11; נה 5-1	ג' דנחמתא
ישעיה נא 12; 17; 22-נב 3-1; 9-7	ד' דנחמתא
ישעיה נד 10-1	ה' דנחמתא
ס 1; 22-14	ו' דנחמתא
סב 7-1; סג 9-7	ז' דנחמתא

ג. פירוט קריאת התורה בשני, בחמישי, בשבת במנחה ובתעניות. פירוט זה כל כך מדוקדק שאין טעם להביאו בצורת טבלה; נתונים אלה יימסרו לכל דורש בנפרד.

ו) פירוט כל הקריאות של המחזור התלת-שנתי

טבלה מס' 5

עליה	סדר
כהן לוי שלישי רביעי חמישי שישי שביעי מפטיר הפטרה	1 בראשית א 1-ב 33
כהן לוי שלישי רביעי חמישי שישי שביעי מפטיר הפטרה	2 בראשית ב 4-ג 21
כהן לוי שלישי	3 בראשית ג 22-ד 26
א בראשית א 5-1 8-6 13-9 19-14 23-20 31-24 ב 3-1 3-1 סה 17-25; סו 22	
ב בראשית ב 6-4 14-7 24-15 ג 7-25 12-8 16-13 21-17 21-17 נא 16-6	
ג בראשית ג 24-22 ד 3-1 7-4	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

15-8			רביעי	
18-16			חמישי	
22-19			שישי	
26-23			שביעי	
26-23			מפטיר	
26-24 ; 19-13	כח	יחזקאל	הפטרה	
5-1	ה	בראשית	כהן	4 בראשית ה ו-1 8
11-6			לוי	
17-12			שלישי	
24-18			רביעי	
31-25			חמישי	
4 ו-32			שישי	
8-5	ו		שביעי	
8-5			מפטיר	
15 ל ; 24-18	כט	ישעיה	הפטרה	
12-9	ו	בראשית	כהן	5 בראשית ו 9-2 24
16-13			לוי	
22-17			שלישי	
5-1	ז		רביעי	
9-6			חמישי	
16-10			שישי	
24-17			שביעי	
24-21			מפטיר	
5 נה ; 17-9	נד	ישעיה	הפטרה	
5-1	ח	בראשית	כהן	6 בראשית ח ו-1 ט 17
14-6			לוי	
19-15			שלישי	
22-20			רביעי	
7-1	ט		חמישי	
11-8			שישי	
17-12			שביעי	
17-15			מפטיר	
19 ; 10-2	ג	חבקוק	הפטרה	

הרב שמחה רוט

23-18	ט	בראשית	כהן	7	בראשית ט 18-32
29-24			לוי		
5-1	י		שלישי		
14-6			רביעי		
20-15			חמישי		
24-21			שישי		
32-25			שביעי		
32-30			מפטיר		
23 ; 17-9	מט	ישעיה	הפטרה		
5-1	יא	בראשית	כהן	8	בראשית יא 32-1
9-6			לוי		
13-10			שלישי		
17-14			רביעי		
21-18			חמישי		
25-22			שישי		
32-26			שביעי		
32-29			מפטיר		
20 ; 17-9	ג	צפניה	הפטרה		
5-1	יב	בראשית	כהן	9	בראשית יב 1-18
9-6			לוי		
13-10			שלישי		
20-14			רביעי		
4-1	יג		חמישי		
12-5			שישי		
18-13			שביעי		
18-16			מפטיר		
14 ; 10-3	כד	יהושע	הפטרה		
3-1	יד	בראשית	כהן	10	בראשית יד 24-1
7-4			לוי		
10-8			שלישי		
13-11			רביעי		
16-14			חמישי		
20-17			שישי		

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

24-21			שביעי	
24-22			מפטיר	
13-8 ;5-2	מא	ישעיה	הפטרה	
6-1	טו	בראשית	כהן	11 בראשית טו 1-טז 16
17-7			לוי	
21-18			שלישי	
3-1	טז		רביעי	
6-4			חמישי	
12-7			שישי	
16-13			שביעי	
16-13			מפטיר	
3-2 ;8-1	א	ישעיה	הפטרה	
6-1	יז	בראשית	כהן	12 בראשית יז 1-17 27
9-7			לוי	
14-10			שלישי	
17-15			רביעי	
20-18			חמישי	
23-21			שישי	
27-24			שביעי	
27-24			מפטיר	
13-12 ;5	לג	ירמיה	הפטרה	
5-1	יח	בראשית	כהן	13 בראשית יח 1-33 33
8-6			לוי	
14-9			שלישי	
19-15			רביעי	
22-20			חמישי	
25-23			שישי	
33-26			שביעי	
33-31			מפטיר	
10 ;24-17	לג	ישעיה	הפטרה	
3-1	יט	בראשית	כהן	14 בראשית יט 1-23 23
6-4			לוי	

הרב שמחה רוט

9-7			שלישי	
13-10			רביעי	
17-14			חמישי	
20-18			שישי	
23-21			שביעי	
23-21			מפטיר	
27 ; 24-16	כ	יט	הפטרה	
9-1		יט	כהן	15-14 כשהם מחוברים ²⁶
17-10			לוי	
23-18			שלישי	
30-24			רביעי	
38-31			חמישי	
9-1	כ		שישי	
18-10			שביעי	
18-15			מפטיר	
27 ; 24-16	כ	יט	הפטרה	
26-24		יט	כהן	15 בראשית יט 24-כ 18
30-27			לוי	
38-31			שלישי	
5-1	כ		רביעי	
9-6			חמישי	
14-10			שישי	
18-15			שביעי	
18-15			מפטיר	
4 ה-7	ד		הפטרה	
5-1	כא		כהן	16 בראשית כא 34-1
8-6			לוי	
13-9			שלישי	
16-14			רביעי	
21-17			חמישי	
27-22			שישי	
34-28			שביעי	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

34-32		מפטיר		
20-19 ג ; 28-21	ב	הפטרה	שמואל-א	
6-1	כב	כהן	בראשית	17 בראשית כב 1-כג 20
12-7		לוי		
19-13		שלישי		
25-20		רביעי		
7-1	כג	חמישי		
12-8		שישי		
20-13		שביעי		
20-17		מפטיר		
22 ; 16-7	לג	הפטרה	ישעיה	
9-1	כד	כהן	בראשית	18 בראשית כד 1-41
14-10		לוי		
18-15		שלישי		
21-19		רביעי		
26-22		חמישי		
33-27		שישי		
41-34		שביעי		
41-39		מפטיר		
11-2	נא	הפטרה	ישעיה	
49-42	כד	כהן	בראשית	19 בראשית כד 42-כה 18
58-50		לוי		
61-59		שלישי		
67-62		רביעי		
6-1	כה	חמישי		
11-7		שישי		
18-12		שביעי		
18-16		מפטיר		
2-1 ; 4-3 יג ; יד	יב	הפטרה	ישעיה	
22-19	כה	כהן	בראשית	20 בראשית כה 19-כו 11
26-23		לוי		
30-27		שלישי		

הרב שמחה רוט

34-31			רביעי	
5-1	כו		חמישי	
8-6			שישי	
11-9			שביעי	
11-9			מפטיר	
8	סו-23	סה	ישעיה	הפטרה
26-19	כה	בראשית	כהן	21-20 כשהם מחוברים
34-27			לוי	
11-1	כו		שלישי	
17-12			רביעי	
23-18			חמישי	
29-24			שישי	
35-30			שביעי	
35-31			מפטיר	
8	סו-23	סה	ישעיה	הפטרה
14-12	כו	בראשית	כהן	21 בראשית כו 35-12
17-15			לוי	
20-18			שלישי	
23-21			רביעי	
26-24			חמישי	
29-27			שישי	
35-30			שביעי	
35-31			מפטיר	
7 ; 4	סג-8	סב	ישעיה	הפטרה
4-1	כז	בראשית	כהן	22 בראשית כז 37-1
7-5			לוי	
10-8			שלישי	
13-11			רביעי	
17-14			חמישי	
23-18			שישי	
27-24			שביעי	
27-24			מפטיר	
14	ה-15 ; ו 1	ד	שמואל-א	הפטרה

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

10-1	כז	בראשית	כהן	23-22	כשהם מחוברים
13-11			לוי		
23-14			שלישי		
31-24			רביעי		
40-32			חמישי		
46-41			שישי		
9-1	כח		שביעי		
9-7			מפטיר		
14 ו 1; 15 ה	ד	שמואל-א	הפטרה		
31-28	כז	בראשית	כהן	23	בראשית כז 28-כח 9
35-32			לוי		
40-36			שלישי		
43-41			רביעי		
46-44			חמישי		
4-1	כח		שישי		
9-5			שביעי		
9-7			מפטיר		
10-6; יואל א	יד	הושע	הפטרה		
13-12; 3-1					
15-10	כח	בראשית	כהן	24	בראשית כח 10-כט 30
22-16			לוי		
3-1	כט		שלישי		
9-4			רביעי		
12-10			חמישי		
17-13			שישי		
30-18			שביעי		
30-27			מפטיר		
10-9; יד 5; 13 יג	יב	הושע	הפטרה		
33-31	כט	בראשית	כהן	25	בראשית כט 31-ל 21
2 ל 34			לוי		
5-3	ל		שלישי		
8-6			רביעי		
13-9			חמישי		

הרב שמחה רוט

16-14		שישי	
21-17		שביעי	
21-19		מפטיר	
28 ; 11-2	א	הפטרה	שמואל'א
2 ל 31-2	כט	כהן	בראשית
13-3	ל	לוי	
21-14		שלישי	
27-22		רביעי	
34-28		חמישי	
40-35		שישי	
2 לא 41-2		שביעי	
2 לא 43-2		מפטיר	
22 ; 19-11	א	הפטרה	שמואל'א
24-22	ל	כהן	בראשית
27-25		לוי	
30-28		שלישי	
34-31		רביעי	
37-35		חמישי	
40-38		שישי	
2 לא 41-2		שביעי	
2 לא 43-2		מפטיר	
22 ; 19-11	א	הפטרה	שמואל'א
13-3	לא	כהן	בראשית
16-14		לוי	
25-17		שלישי	
35-26		רביעי	
42-36		חמישי	
47-43		שישי	
2 לב 48-2		שביעי	
2 לב 55-2		מפטיר	
22 ; 18-10	ל	הפטרה	ירמיה
			26-25 כשהם מחוברים
			26 בראשית ל 22-לא 2
			27 בראשית לא 3-לב 2

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

8-3	לב	בראשית	כהן	28	בראשית לב 3-לג 17
12-9			לוי		
20-11			שלישי		
23-21			רביעי		
30-24			חמישי		
5	לג		שישי		
17-6			שביעי		
17-15			מפטיר		
21 ; 9-1	א	עובדיה	הפטרה		
20-18	לג	בראשית	כהן	29	בראשית לג 18-לה 8
6-1	לד		לוי		
10-7			שלישי		
17-11			רביעי		
24-18			חמישי		
3	לה		שישי		
8-4			שביעי		
8-6			מפטיר		
14 ; 6	א	נחום	הפטרה		
15-9	לה	בראשית	כהן	30	בראשית לה 9-לו 43
26-16			לוי		
29-27			שלישי		
8-1	לו		רביעי		
19-9			חמישי		
30-20			שישי		
43-31			שביעי		
43-40			מפטיר		
21-19 ; 7-1	מג	ישעיה	הפטרה		
3-1	לז	בראשית	כהן	31	בראשית לז 1-36
8-4			לוי		
11-9			שלישי		
17-12			רביעי		
22-18			חמישי		
27-23			שישי		

הרב שמחה רוט

36-28			שביעי	
36-34			מפטיר	
15 ; 6	לב	ישעיה	הפטרה	
5-1	לח	בראשית	כהן	32 בראשית לח 30-1
8-6			לוי	
11-9			שלישי	
14-12			רביעי	
19-15			חמישי	
23-20			שישי	
30-24			שביעי	
30-27			מפטיר	
6-1 ; 35-31	לז	ישעיה	הפטרה	
3-1	לט	בראשית	כהן	33 בראשית לט 23-1
6-4			לוי	
9-7			שלישי	
12-10			רביעי	
15-13			חמישי	
18-16			שישי	
23-19			שביעי	
23-21			מפטיר	
5-4 ; 10-3	נב	ישעיה	הפטרה	
6-1	לט	בראשית	כהן	34-33 כשהם מחוברים
12-7			לוי	
18-13			שלישי	
23-19			רביעי	
6-1	מ		חמישי	
17-7			שישי	
23-18			שביעי	
23-21			מפטיר	
5-4 ; 10-3	נב	ישעיה	הפטרה	
3-1	מ	בראשית	כהן	34 בראשית מ 23-1
6-4			לוי	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

9-7			שלישי	
13-10			רביעי	
17-14			חמישי	
20-18			שישי	
23-21			שביעי	
23-21			מפטיר	
10-8 ; 5	א	צפניה	הפטרה	
4-1	מא	בראשית	כהן	35 בראשית מא 37-1
7-5			לוי	
14-8			שלישי	
21-15			רביעי	
24-22			חמישי	
32-25			שישי	
37-33			שביעי	
37-34			מפטיר	
19-18 ; 14-8	כט	ישעיה	הפטרה	
43-38	מא	בראשית	כהן	36 בראשית מא 38-מב 17
46-44			לוי	
49-47			שלישי	
52-50			רביעי	
6 מב-53			חמישי	
11-7	מב		שישי	
17-12			שביעי	
17-15			מפטיר	
16 ; 10-2	יא	ישעיה	הפטרה	
20-18	מב	בראשית	כהן	37 בראשית מב 18-מג 13
25-21			לוי	
28-26			שלישי	
35-29			רביעי	
2 מג-36			חמישי	
10-3	מג		שישי	
13-11			שביעי	

הרב שמחה רוט

13-11			מפטיר	
113 נא ; 7 נא-10	נ	ישעיה	הפטרה	
17-14	מג	בראשית	כהן	38 בראשית מג 14-מד 17
23-18			לוי	
26-24			שלישי	
33-27			רביעי	
2 34-מד			חמישי	
12-3	מד		שישי	
17-13			שביעי	
17-15			מפטיר	
12 מג ; 20-12	מב	ירמיה	הפטרה	
23-18	מד	בראשית	כהן	39 בראשית מד 18-מה 18
30-24			לוי	
34-31			שלישי	
3-1	מה		רביעי	
7-4			חמישי	
13-8			שישי	
18-14			שביעי	
18-16			מפטיר	
15-6	יד	יהושע	הפטרה	
23-19	מה	בראשית	כהן	40 בראשית מה 19-מו 27
27-24			לוי	
7 28-מו			שלישי	
12-8	מו		רביעי	
18-13			חמישי	
22-19			שישי	
27-23			שביעי	
27-25			מפטיר	
8-1 ; 13	ב	עמוס	הפטרה	
34-28	מו	בראשית	כהן	41 בראשית מו 28-מז 28
4-1	מז		לוי	
7-5			שלישי	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

10-8			רביעי	
13-11			חמישי	
19-14			שישי	
28-20			שביעי	
28-26			מפטיר	
11-4 ; 12-6	יא	י	הפטרה זכריה	
31-29	מז		כהן בראשית	42 בראשית מז 29-מח 22
3-1		מח	לוי	
6-4			שלישי	
9-7			רביעי	
12-10			חמישי	
16-13			שישי	
22-17			שביעי	
22-20			מפטיר	
12 ; 10-1		ב	הפטרה מלכים-א	
12-1	מט		כהן בראשית	43 בראשית מט 1-נ 26
18-11			לוי	
26-19			שלישי	
32-27			רביעי	
4 נ-33			חמישי	
13-5		נ	שישי	
26-14			שביעי	
26-24			מפטיר	
6 ; 22-מד 2	מג		הפטרה ישעיה	
7-1	א		כהן שמות	44 שמות א 1-ב 25
12-8			לוי	
22-13			שלישי	
4-1		ב	רביעי	
10-5			חמישי	
15-11			שישי	
25-16			שביעי	
25-23			מפטיר	
5 כח ; 13-6	כז		הפטרה ישעיה	

הרב שמחה רוט

5-1	ג	שמות	כהן	45	שמות ג ד-17
10-6			לוי		
15-11			שלישי		
22-16			רביעי		
5-1	ד		חמישי		
9-6			שישי		
17-10			שביעי		
17-15			מפטיר		
22-21 ; 18-11	מ	ישעיה	הפטרה		
26-18	ד	שמות	כהן	46	שמות ד 1-18 ו
29-27			לוי		
1 ה-30			שלישי		
8-2	ה		רביעי		
13-9			חמישי		
17-14			שישי		
1 ו-18			שביעי		
1 ו-22			מפטיר		
37 ; 15-7	טו	שמואל-ב	הפטרה		
5-2	ו	שמות	כהן	47	שמות ו 2-7 ז
9-6			לוי		
13-10			שלישי		
19-14			רביעי		
22-20			חמישי		
28-23			שישי		
7 ז-29			שביעי		
7-5	ז		מפטיר		
5-4 ; 13-6	נב	ישעיה	הפטרה		
13-8	ז	שמות	כהן	48	שמות ז 8-15 ח
18-14			לוי		
25-19			שלישי		
29-26			רביעי		
4-1	ח		חמישי		
11-5			שישי		

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

15-12			שביעי	
15-12			מפטיר	
16 ;6 T-3	ג	יואל	הפטרה	
18-16	ח	שמות	כהן	49 שמות ח 16-ט 12
21-19			לוי	
24-22			שלישי	
28-25			רביעי	
4-1	ט		חמישי	
7-5			שישי	
12-8			שביעי	
12-8			מפטיר	
16-7	יב	שמואל-א	הפטרה	
21-16	ח	שמות	כהן	50-49 כשהם מחוברים
28-22			לוי	
7-1	ט		שלישי	
12-8			רביעי	
21-13			חמישי	
28-22			שישי	
35-29			שביעי	
35-33			מפטיר	
16-7	יב	שמואל-א	הפטרה	
15-13	ט	שמות	כהן	50 שמות ט 13-35
18-16			לוי	
21-19			שלישי	
24-22			רביעי	
28-25			חמישי	
32-29			שישי	
35-33			שביעי	
35-33			מפטיר	
10 ;2 לה-11	לד	ישעיה	הפטרה	
3-1	י	שמות	כהן	51 שמות י 1-29
6-4			לוי	

הרב שמחה רוט

11-7			שלישי	
15-12			רביעי	
20-16			חמישי	
23-21			שישי	
29-24			שביעי	
29-27			מפטיר	
14-6		שמואל-א ו	הפטרה	
3-1	יא	שמות	כהן	52 שמות יא 1-יב 20
10-4			לוי	
5-1	יב		שלישי	
10-6			רביעי	
13-11			חמישי	
17-14			שישי	
20-18			שביעי	
20-18			מפטיר	
23 ; 15-6	ב	חגי	הפטרה	
24-21	יב	שמות	כהן	53 שמות יב 21-51
28-25			לוי	
32-29			שלישי	
36-33			רביעי	
42-37			חמישי	
47-43			שישי	
51-48			שביעי	
51-48			מפטיר	
8 ; 5-לב 4	לא	ישעיה	הפטרה	
5-1	יג	שמות	כהן	54 שמות יג 1-יד 14
10-6			לוי	
16-11			שלישי	
22-17			רביעי	
4-1	יד		חמישי	
8-5			שישי	
14-9			שביעי	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

14-11			מפטיר	
4 מ; 13-8; 5-3	מו	ישעיה	הפטרה	
18-15	יד	שמות	כהן	55 שמות יד 15-טו 26
22-19			לוי	
25-23			שלישי	
28-26			רביעי	
31-29			חמישי	
21-1	טו		שישי	
26-22			שביעי	
26-24			מפטיר	
5 ; 20-24	סה	ישעיה	הפטרה	
3 טז-27	טו	שמות	כהן	56 שמות טו 27-טז 27
7-4	טז		לוי	
10-8			שלישי	
14-11			רביעי	
18-15			חמישי	
22-19			שישי	
27-23			שביעי	
27-25			מפטיר	
7-6 ; 23-16	א	שופטים	הפטרה	
30-28	טז	שמות	כהן	57 שמות טז 28-יז 16
33-31			לוי	
36-34			שלישי	
3-1	יז		רביעי	
7-4			חמישי	
12-8			שישי	
16-14			שביעי	
16-14			מפטיר	
20 ; 7-13	נח	ישעיה	הפטרה	
36-28	טז	שמות	כהן	58-57 כשהם מחוברים
7-1	יז		לוי	
16-8			שלישי	

הרב שמחה רוט

7-1	יח		רביעי	
11-8			חמישי	
23-12			שישי	
27-24			שביעי	
27-24			מפטיר	
20 ; 7 ; 13-נט	נח	ישעיה	הפטרה	
4-1	יח	שמות	כהן	58 שמות יח 27-1
7-5			לוי	
11-8			שלישי	
14-12			רביעי	
18-15			חמישי	
23-19			שישי	
27-24			שביעי	
27-24			מפטיר	
22-13	לג	ישעיה	הפטרה	
6-1	יט	שמות	כהן	59 שמות יט 1 כ 23
9-7			לוי	
15-10			שלישי	
25-16			רביעי	
14-1	כ		חמישי	
18-15			שישי	
23-19			שביעי	
23-21			מפטיר	
10-1	לה	ישעיה	הפטרה	
3-1	כא	שמות	כהן	60 שמות כא 27-1
6-4			לוי	
11-7			שלישי	
14-12			רביעי	
17-15			חמישי	
21-18			שישי	
27-22			שביעי	
27-22			מפטיר	
19 ; 9-1 ; נז	נו	ישעיה	הפטרה	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

32-28	כא	שמות	כהן	61	שמות כא 28-כב 23
36-33			לוי		
3-כב 37			שלישי		
8-4	כב		רביעי		
12-9			חמישי		
16-13			שישי		
23-17			שביעי		
23-17			מפטיר		
31-30 ; 27-20	לד	יחזקאל	הפטרה		
26-24	כב	שמות	כהן	62	שמות כב 24-כג 19
30-27			לוי		
5-1	כג		שלישי		
8-6			רביעי		
11-9			חמישי		
16-12			שישי		
19-17			שביעי		
19-17			מפטיר		
20-10	מח	ישעיה	הפטרה		
22-20	כג	שמות	כהן	63	שמות כג 20-כד 18
25-23			לוי		
28-26			שלישי		
33-29			רביעי		
3-1	כד		חמישי		
11-4			שישי		
18-12			שביעי		
18-16			מפטיר		
24-23 ; 8-1	ג	מלאכי	הפטרה		
9-1	כה	שמות	כהן	64	שמות כה 40-1
16-10			לוי		
22-17			שלישי		
30-23			רביעי		
33-31			חמישי		
36-34			שישי		

הרב שמחה רוט

40-37			שביעי	
40-37			מפטיר	
9 ; 3	ס	ישעיה	הפטרה	
6-1	כו	שמות	כהן	65 שמות כו 30-1
9-7			לוי	
14-10			שלישי	
17-15			רביעי	
21-18			חמישי	
25-22			שישי	
30-26			שביעי	
30-28			מפטיר	
11-1	סו	ישעיה	הפטרה	
9-1	כו	שמות	כהן	66-65 כשהם מחוברים
14-10			לוי	
21-15			שלישי	
30-22			רביעי	
37-31			חמישי	
8-1	כז		שישי	
19-9			שביעי	
19-17			מפטיר	
11-1	סו	ישעיה	הפטרה	
33-31	כו	שמות	כהן	66 שמות כו 31-כז 19
37-34			לוי	
3-1	כז		שלישי	
8-4			רביעי	
11-9			חמישי	
15-12			שישי	
19-16			שביעי	
19-17			מפטיר	
60 ; 18-10	טז	יחזקאל	הפטרה	
5 כח 20	כז	שמות	כהן	67 שמות כז 20-כח 43
8-6	כח		לוי	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

12-9			שלישי	
21-13			רביעי	
30-22			חמישי	
35-31			שישי	
43-36			שביעי	
43-41			מפטיר	
7-יואל א 5; ב 14	יד	הושע	הפטרה	
7-1	כט	שמות	כהן	68 שמות כט 46-1
14-8			לוי	
18-15			שלישי	
25-19			רביעי	
37-26			חמישי	
42-38			שישי	
46-43			שביעי	
46-43			מפטיר	
5-6 סב 5	סא	ישעיה	הפטרה	
5-1	ל	שמות	כהן	69 שמות ל 38-1
10-6			לוי	
16-11			שלישי	
21-17			רביעי	
25-22			חמישי	
33-26			שישי	
38-34			שביעי	
38-34			מפטיר	
7-11 ב 7	א	מלאכי	הפטרה	
5-1	לא	שמות	כהן	70 שמות לא 1-לב 14
11-6			לוי	
14-12			שלישי	
17-15			רביעי	
6-18 לב 6			חמישי	
10-7	לב		שישי	
14-11			שביעי	

הרב שמחה רוט

14-11			מפטיר	
21 ; 15-7	מג	ישעיה	הפטרה	
18-15	לב	שמות	כהן	71 שמות לב 15-לג 11
24-19			לוי	
29-25			שלישי	
35-30			רביעי	
4-1	לג		חמישי	
7-5			שישי	
11-8			שביעי	
11-8			מפטיר	
51 ; 18-10	כב	שמואל-ב	הפטרה	
16-12	לג	שמות	כהן	72 שמות לג 12-לד 26
19-17			לוי	
23-20			שלישי	
3-1	לד		רביעי	
9-4			חמישי	
17-10			שישי	
26-18			שביעי	
26-24			מפטיר	
3-2 ; 12-5	א	ירמיה	הפטרה	
30-27	לד	שמות	כהן	73 שמות לד 27-לה 29
35-31			לוי	
3-1	לה		שלישי	
10-4			רביעי	
20-11			חמישי	
23-21			שישי	
29-24			שביעי	
29-27			מפטיר	
41-40 לב ; 39-32	לא	ירמיה	הפטרה	
35-30	לה	שמות	כהן	74 שמות לה 30-לו 38
7-1	לו		לוי	
13-8			שלישי	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

19-14			רביעי	
26-20			חמישי	
30-27			שישי	
38-31			שביעי	
38-36			מפטיר	
153 נז ; 8	נה	ישעיה	הפטרה	
9-1	לז	שמות	כהן	75 שמות לז 1-לח 20
16-10			לוי	
24-17			שלישי	
29-25			רביעי	
3-1	לח		חמישי	
8-4			שישי	
20-9			שביעי	
20-18			מפטיר	
22-21 ; 15-8		מלכים-א ח	הפטרה	
23-21	לח	שמות	כהן	76 שמות לח 21-לט 32
24-לט 1			לוי	
7-2	לט		שלישי	
14-8			רביעי	
21-15			חמישי	
26-22			שישי	
32-27			שביעי	
32-30			מפטיר	
8-7 ; 25-18	ל	ירמיה	הפטרה	
43-33	לט	שמות	כהן	77 שמות לט 33-מ 38
16-1	מ		לוי	
19-17			שלישי	
24-20			רביעי	
27-25			חמישי	
33-28			שישי	
38-34			שביעי	

הרב שמחה רוט

38-34			מפטיר	
8 ; 4	לג	ישעיה	הפטרה	
9-1	א	ויקרא	כהן	78 ויקרא א 1-ג 17
13-10			לוי	
17-14			שלישי	
16-1	ב		רביעי	
5-1	ג		חמישי	
11-6			שישי	
17-12			שביעי	
17-15			מפטיר	
8-7 ז ; 16-9	ו	מיכה	הפטרה	
4-1	ד	ויקרא	כהן	79 ויקרא ד 1-35
7-5			לוי	
12-8			שלישי	
21-13			רביעי	
26-22			חמישי	
31-27			שישי	
35-32			שביעי	
35-32			מפטיר	
17-15 ; 9-4	יח	יחזקאל	הפטרה	
4-1	ה	ויקרא	כהן	80 ויקרא ה 1-26
7-5			לוי	
10-8			שלישי	
13-11			רביעי	
16-14			חמישי	
19-17			שישי	
26-20			שביעי	
26-24			מפטיר	
14-9 ו ; 5-3	ה	זכריה	הפטרה	
6-1	ו	ויקרא	כהן	81 ויקרא ו 1-10
11-7			לוי	
16-12			שלישי	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

20-17			רביעי	
23-21			חמישי	
5-1	ז		שישי	
10-6			שביעי	
10-8			מפטיר	
24-14	לג	ישעיה	הפטרה	
14-11	ז	ויקרא	כהן	82 ויקרא ז 38-11
19-15			לוי	
23-20			שלישי	
27-24			רביעי	
30-28			חמישי	
34-31			שישי	
38-35			שביעי	
38-35			מפטיר	
24-17 ; 9-8	י	שמואל-א	הפטרה	
4-1	ח	ויקרא	כהן	83 ויקרא ח 36-1
9-5			לוי	
13-10			שלישי	
17-14			רביעי	
21-18			חמישי	
29-22			שישי	
36-30			שביעי	
36-33			מפטיר	
20 ג ; 36-28	ב	שמואל-א	הפטרה	
4-1	ט	ויקרא	כהן	84 ויקרא ט 7-1
7-5			לוי	
10-8			שלישי	
16-11			רביעי	
21-17			חמישי	
24-22			שישי	
7-1	י		שביעי	
7-5			מפטיר	
6-2 ; 10-6	יא	ישעיה	הפטרה	

הרב שמחה רוט

11-8	י	ויקרא	כהן	85 ויקרא י 8-47
15-12			לוי	
20-16			שלישי	
16-11	יא		רביעי	
28-1			חמישי	
38-29			שישי	
47-39			שביעי	
47-45			מפטיר	
15 ; 29-21	מד	יחזקאל	הפטרה	
8-1	יב	ויקרא	כהן	86 ויקרא יב 1-28
5-1	יג		לוי	
8-6			שלישי	
11-9			רביעי	
17-12			חמישי	
23-18			שישי	
28-24			שביעי	
28-24			מפטיר	
9-1 ; 6-5	ט	ישעיה	הפטרה	
31-29	יג	ויקרא	כהן	87 ויקרא יג 29-59
34-32			לוי	
39-35			שלישי	
46-40			רביעי	
49-47			חמישי	
54-50			שישי	
59-55			שביעי	
59-57			מפטיר	
6 ; 20-3	ז	ישעיה	הפטרה	
4-1	יד	ויקרא	כהן	88 ויקרא יד 1-32
8-5			לוי	
11-9			שלישי	
16-12			רביעי	
20-17			חמישי	
23-21			שישי	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

32-24			שביעי	
32-30			מפטיר	
5-4			הפטרה	מלכים-ב ז 11-3; ח 5-4
8-1	יד	ויקרא	כהן	89-88 כשהם מחוברים
16-9			לוי	
20-17			שלישי	
32-21			רביעי	
42-33			חמישי	
48-43			שישי	
57-49			שביעי	
57-54			מפטיר	
5-4			הפטרה	מלכים-ב ז 11-3; ח 5-4
35-33	יד	ויקרא	כהן	89 ויקרא יד 57-33
38-36			לוי	
42-39			שלישי	
45-43			רביעי	
48-46			חמישי	
51-49			שישי	
57-52			שביעי	
57-54			מפטיר	
3			הפטרה	ישעיה ה 16-8; ו 3
3-1	טו	ויקרא	כהן	90 ויקרא טו 33-1
9-4			לוי	
12-10			שלישי	
15-13			רביעי	
18-16			חמישי	
24-19			שישי	
33-25			שביעי	
33-31			מפטיר	
11-1	ו	הושע	הפטרה	
6-1	טז	ויקרא	כהן	91 ויקרא טז 34-1
11-7			לוי	

הרב שמחה רוט

17-12			שלישי	
21-18			רביעי	
24-22			חמישי	
30-25			שישי	
34-31			שביעי	
34-31			מפטיר	
11-10 ח ; 8-1	ו	ישעיה	הפטרה	
7-1	יז	ויקרא	כהן	92 ויקרא יז 1-יח 30
12-8			לוי	
16-13			שלישי	
5-1	יח		רביעי	
14-6			חמישי	
21-15			שישי	
30-22			שביעי	
30-28			מפטיר	
11-1	ס	ישעיה	הפטרה	
3-1	יט	ויקרא	כהן	93 ויקרא יט 1-22
6-4			לוי	
10-7			שלישי	
13-11			רביעי	
16-14			חמישי	
19-17			שישי	
22-20			שביעי	
22-20			מפטיר	
16 ; 5 ; 3-ה	ד	ישעיה	הפטרה	
32-23	יט	ויקרא	כהן	94 ויקרא יט 23-כ 27
37-33			לוי	
7-1	כ		שלישי	
10-8			רביעי	
14-11			חמישי	
22-15			שישי	
27-23			שביעי	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

27-25			מפטיר	
11-10 ; 5-4 ; 2	סו	סה	הפטרה ישעיה	
3-1	כא		כהן ויקרא	95 ויקרא כא 24-1
6-4			לוי	
9-7			שלישי	
12-10			רביעי	
15-13			חמישי	
21-16			שישי	
24-22			שביעי	
24-22			מפטיר	
15 ; 2	מה-25	מד	הפטרה יחזקאל	
3-1	כב		כהן ויקרא	96 ויקרא כב 33-1
8-4			לוי	
11-9			שלישי	
16-12			רביעי	
19-17			חמישי	
25-20			שישי	
33-26			שביעי	
33-31			מפטיר	
23-18 ; 6-3	ח	ז	הפטרה זכריה	
3-1	כג		כהן ויקרא	97 ויקרא כג 44-1
8-4			לוי	
14-9			שלישי	
22-15			רביעי	
25-23			חמישי	
32-26			שישי	
44-33			שביעי	
44-42			מפטיר	
9-1 ; 17	מה		הפטרה יחזקאל	
4-1	כד		כהן ויקרא	98 ויקרא כד 1-כה 13
9-5			לוי	
12-10			שלישי	

הרב שמחה רוט

23-11			רביעי	
3-1	כה		חמישי	
7-4			שישי	
13-8			שביעי	
13-11			מפטיר	
16-15 ; 2	יא	ירמיה	הפטרה	
17-14	כה	ויקרא	כהן	99 ויקרא כה 14-כו 2
24-18			לוי	
28-25			שלישי	
34-29			רביעי	
38-35			חמישי	
46-39			שישי	
2	כו		שביעי	
2	כו		מפטיר	
15-13 ; 8-2	כד	ישעיה	הפטרה	
5-3	כו	ויקרא	כהן	100 ויקרא כו 3-כז 24
10-6			לוי	
46-11			שלישי	
8-1	כז		רביעי	
15-9			חמישי	
21-16			שישי	
34-22			שביעי	
34-31			מפטיר	
5-2 ; 27-24 ; 20-19	א	ישעיה	הפטרה	
19-1	א	במדבר	כהן	101 במדבר א 54-1
25-20			לוי	
31-26			שלישי	
37-32			רביעי	
43-38			חמישי	
47-44			שישי	
54-48			שביעי	
54-52			מפטיר	
25-16	ב	הושע	הפטרה	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

4-1	ב	במדבר	כהן	102 במדבר ב 34-1
9-5			לוי	
13-10			שלישי	
17-14			רביעי	
24-18			חמישי	
31-25			שישי	
34-32			שביעי	
34-32			מפטיר	
8 נו-13	נה	ישעיה	הפטרה	
4-1	ג	במדבר	כהן	103 במדבר ג 39-1
10-5			לוי	
13-11			שלישי	
20-14			רביעי	
26-21			חמישי	
32-27			שישי	
39-33			שביעי	
39-36			מפטיר	
13 ; 2; 19-מו	מה	ישעיה	הפטרה	
43-40	ג	במדבר	כהן	104 במדבר ג 40-ד 16
48-44			לוי	
51-49			שלישי	
3-1	ד		רביעי	
8-4			חמישי	
12-9			שישי	
16-13			שביעי	
16-13			מפטיר	
23-20 ; 12-7	סו	ישעיה	הפטרה	
20-17	ד	במדבר	כהן	105 במדבר ד 17-ה 10
23-21			לוי	
28-24			שלישי	
37-29			רביעי	
49-38			חמישי	

הרב שמחה רוט

4-1	ה		שישי	
10-5			שביעי	
10-8			מפטיר	
20 ; 15-7	ג	צפניה	הפטרה	
16-11	ה	במדבר	כהן	106 במדבר ה 11-ו 21
22-17			לוי	
28-23			שלישי	
31-29			רביעי	
8-1	ו		חמישי	
12-9			שישי	
21-13			שביעי	
21-19			מפטיר	
2-1 ; 14-ה 2 ; ו	ד	הושע	הפטרה	
11 ז-22	ו	במדבר	כהן	107 במדבר ו 22-ז 47
17-12	ז		לוי	
23-18			שלישי	
29-24			רביעי	
35-30			חמישי	
41-36			שישי	
47-42			שביעי	
47-45			מפטיר	
63-54	ח	מלכים-א	הפטרה	
53-48	ז	במדבר	כהן	108 במדבר ז 48-89
59-54			לוי	
65-60			שלישי	
71-66			רביעי	
77-72			חמישי	
83-78			שישי	
89-84			שביעי	
89-87			מפטיר	
31 ; 22-14	ה	שופטים	הפטרה	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

4-1	ח	במדבר	כהן	109 במדבר ח 1-ט 23
14-5			לוי	
22-15			שלישי	
26-23			רביעי	
8-1	ט		חמישי	
14-9			שישי	
23-15			שביעי	
23-21			מפטיר	
13-12 ו ; 9-1	ד	זכריה	הפטרה	
10-1	י	במדבר	כהן	110 במדבר י 1-יא 15
13-11			לוי	
21-14			שלישי	
28-22			רביעי	
34-29			חמישי	
3 יא-35			שישי	
15-4	יא		שביעי	
15-13			מפטיר	
16 ; 8 כח-13	כז	ישעיה	הפטרה	
22-16	יא	במדבר	כהן	111 במדבר יא 16-יב 16
25-23			לוי	
29-26			שלישי	
35-30			רביעי	
3-1	יב		חמישי	
13-4			שישי	
16-14			שביעי	
16-14			מפטיר	
27 ; 24-16	ב	יואל	הפטרה	
3-1	יג	במדבר	כהן	112 במדבר יג 1-יד 10
16-4			לוי	
20-17			שלישי	
24-21			רביעי	
27-25			חמישי	
33-28			שישי	

הרב שמחה רוט

10-1	יד		שביעי	
10-8			מפטיר	
24-23 ; 9-1	ב	יהושע	הפטרה	
14-11	יד	במדבר	כהן	113 במדבר יד 45-11
20-15			לוי	
25-21			שלישי	
30-26			רביעי	
34-31			חמישי	
38-35			שישי	
45-39			שביעי	
45-43			מפטיר	
8-7 ; 12-5	נב	ישעיה	הפטרה	
7-1	טו	במדבר	כהן	114 במדבר טו 41-1
16-8			לוי	
21-17			שלישי	
26-22			רביעי	
31-27			חמישי	
36-32			שישי	
41-37			שביעי	
41-37			מפטיר	
19-18 ; 16-15 ; 8-3	נו	ישעיה	הפטרה	
7-1	טז	במדבר	כהן	115 במדבר טז 1-15
14-8			לוי	
19-15			שלישי	
27-20			רביעי	
35-28			חמישי	
5-1	יז		שישי	
15-6			שביעי	
15-13			מפטיר	
12-2	י	הושע	הפטרה	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

24-16	יז	במדבר	כהן	116 במדבר יז 16-יח 24
28-25			לוי	
7-1	יח		שלישי	
10-8			רביעי	
16-11			חמישי	
20-17			שישי	
24-21			שביעי	
24-21			מפטיר	
10-1	יא	ישעיה	הפטרה	
29-25	יח	במדבר	כהן	117 במדבר יח 25-כ 13
32-30			לוי	
6-1	יט		שלישי	
10-7			רביעי	
22-11			חמישי	
6-1	כ		שישי	
13-7			שביעי	
13-7			מפטיר	
9-7 ; 3	סב	ישעיה	הפטרה	
21-14	כ	במדבר	כהן	118 במדבר כ 14-כב 1
29-22			לוי	
3-1	כא		שלישי	
9-4			רביעי	
16-10			חמישי	
20-17			שישי	
1 כב-21			שביעי	
1 כב-34			מפטיר	
21-12	יא	שופטים	הפטרה	
7-1	כב	במדבר	כהן	119 במדבר כב 2-כג 9
12-8			לוי	
20-13			שלישי	
26-21			רביעי	
35-27			חמישי	
38-36			שישי	

הרב שמחה רוט

20-16; נחום א 7; ב	ז	מיכה	הפטרה	
9-7	כג		מפטיר	
9-39 כג 9			שביעי	
	3-1			
17-10	כג	במדבר	כהן	120 במדבר כג 10-כה 9
24-18			לוי	
2-25 כד 2			שלישי	
9-3	כד		רביעי	
14-10			חמישי	
25-15			שישי	
9-1	כה		שביעי	
9-7			מפטיר	
10-4; נ 25-23	מט	ישעיה	הפטרה	
15-10	כה	במדבר	כהן	121 במדבר כה 10-כו 18
18-16			לוי	
4-1	כו		שלישי	
7-5			רביעי	
11-8			חמישי	
14-12			שישי	
18-15			שביעי	
18-15			מפטיר	
10; ג 6-1; 7-5	ב	מלאכי	הפטרה	
22-19	כו	במדבר	כהן	122 במדבר כו 19-51
27-23			לוי	
34-28			שלישי	
37-35			רביעי	
41-38			חמישי	
47-42			שישי	
51-48			שביעי	
51-48			מפטיר	
15-6	יד	יהושע	הפטרה	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

56-52	כו	במדבר	כהן	123 במדבר כו 52-כו 14
59-57			לוי	
62-60			שלישי	
65-63			רביעי	
5-1	כז		חמישי	
11-6			שישי	
14-12			שביעי	
14-12			מפטיר	
נח ;19-13	נז	ישעיה	הפטרה	
14-12				
17-15	כז	במדבר	כהן	124 במדבר כז 15-כח 25
20-18			לוי	
23-21			שלישי	
9-1	כח		רביעי	
14-10			חמישי	
18-15			שישי	
25-19			שביעי	
25-23			מפטיר	
5-4 ;14-7	יג	יהושע	הפטרה	
31-26	כח	במדבר	כהן	125 במדבר כח 26-ל 1
6-1	כט		לוי	
11-7			שלישי	
16-12			רביעי	
25-17			חמישי	
34-26			שישי	
1 ל-35			שביעי	
1 ל-38			מפטיר	
24-22 ;18-13 ;4	ג	מלאכי	הפטרה	
6-2	ל	במדבר	כהן	126 במדבר ל 2-לא 24
9-7			לוי	
17-10			שלישי	
6-1	לא		רביעי	
12-7			חמישי	

הרב שמחה רוט

20-13			שישי	
24-21			שביעי	
24-21			מפטיר	
11-8 ; 5-3 ; 25-23	מה	ישעיה	הפטרה	
27-25	לא	במדבר	כהן	127 במדבר לא 54-25
31-28			לוי	
35-32			שלישי	
41-36			רביעי	
46-42			חמישי	
50-47			שישי	
54-51			שביעי	
54-51			מפטיר	
7 ו-24	מט	ישעיה	הפטרה	
4-1	לב	במדבר	כהן	128 במדבר לב 42-1
15-5			לוי	
19-16			שלישי	
24-20			רביעי	
27-25			חמישי	
32-28			שישי	
42-33			שביעי	
42-40			מפטיר	
; 27-26 ; 24-21 ; 12-8	כב	יהושע	הפטרה	
29				
4-1	לג	במדבר	כהן	129 במדבר לג 56-1
9-5			לוי	
39-10			שלישי	
44-40			רביעי	
49-45			חמישי	
53-50			שישי	
56-54			שביעי	
56-54			מפטיר	
2-1 ; 6 ; יב ; יד	יא	ישעיה	הפטרה	
12-1	לד	במדבר	כהן	130 במדבר לד 1-לה 8

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

15-13			לוי	
18-16			שלישי	
24-19			רביעי	
29-25			חמישי	
3-1	לה		שישי	
8-4			שביעי	
8-6			מפטיר	
15-14 ; 8-1	מה	יחזקאל	הפטרה	
12-9	לה	במדבר	כהן	131 במדבר לה 9-לו 13
16-13			לוי	
19-17			שלישי	
28-20			רביעי	
34-29			חמישי	
4-1	לו		שישי	
13-5			שביעי	
13-11			מפטיר	
3 ; 9-1 ; כא 3	כ	יהושע	הפטרה	
5-1	א	דברים	כהן	132 דברים א 1-ב 1
10-6			לוי	
18-11			שלישי	
21-19			רביעי	
25-22			חמישי	
38-26			שישי	
1 ; 39-ב 1			שביעי	
1 ; 45-ב 1			מפטיר	
10-9 ; ט 23-16	ח	זכריה	הפטרה	
4-2	ב	דברים	כהן	133 דברים ב 2-30
8-5			לוי	
13-9			שלישי	
16-14			רביעי	
19-17			חמישי	
23-20			שישי	
30-24			שביעי	

הרב שמחה רוט

30-28			מפטיר	
21; מיכה ג 9-ד 5	א	עובדיה	הפטרה	
35-31	ב	דברים	כהן	134 דברים ב 31-ג 22
38-36			לוי	
4-1	ג		שלישי	
7-5			רביעי	
11-8			חמישי	
17-12			שישי	
22-18			שביעי	
22-20			מפטיר	
21-12	י	יהושע	הפטרה	
29-23	ג	דברים	כהן	135 דברים ג 23-ד 40
4-1	ד		לוי	
10-5			שלישי	
20-11			רביעי	
24-21			חמישי	
31-25			שישי	
40-32			שביעי	
40-38			מפטיר	
22-19 ; 17 ; 6-2	לג	ישעיה	הפטרה	
43-41	ד	דברים	כהן	136 דברים ד 41-ו 3
46-44			לוי	
49-47			שלישי	
18-1	ה		רביעי	
21-19			חמישי	
24-22			שישי	
3 ו 25			שביעי	
3-1	ו		מפטיר	
8 כא 8	כ	יהושע	הפטרה	
9-4	ו	דברים	כהן	137 דברים ו 4-ז 11
12-10			לוי	
15-13			שלישי	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

19-16			רביעי	
25-20			חמישי	
5-1	ז		שישי	
11-6			שביעי	
11-9			מפטיר	
21-16 ; 11-9	יד	זכריה	הפטרה	
16-12	ז	דברים	כהן	138 דברים ז 12-ח 20
21-17			לוי	
26-22			שלישי	
3-1	ח		רביעי	
6-4			חמישי	
10-7			שישי	
20-11			שביעי	
20-16			מפטיר	
13-6 ; 11-10	נד	ישעיה	הפטרה	
3-1	ט	דברים	כהן	139 דברים ט 29-1
6-4			לוי	
10-7			שלישי	
17-11			רביעי	
21-18			חמישי	
25-22			שישי	
29-26			שביעי	
29-26			מפטיר	
18-9	א	יהושע	הפטרה	
5-1	י	דברים	כהן	140 דברים י 1-יא 9
8-6			לוי	
11-9			שלישי	
15-12			רביעי	
19-16			חמישי	
22-20			שישי	
9-1	יא		שביעי	

הרב שמחה רוט

9-7			מפטיר	
18-9	ח	מלכים-א	הפטרה	
12-10	יא	דברים	כהן	141 דברים יא 10-יב 19
21-13			לוי	
25-22			שלישי	
29-26			רביעי	
32-30			חמישי	
10-1	יב		שישי	
19-11			שביעי	
19-17			מפטיר	
; 8-7 ; 4-2	כא	מלכים-א	הפטרה	
13-11				
18-17 ;				
22-20	יב	דברים	כהן	142 דברים יב 20-יג 19
25-23			לוי	
28-26			שלישי	
29-יג 1			רביעי	
6-2	יג		חמישי	
12-7			שישי	
19-13			שביעי	
19-17			מפטיר	
17 ; 9-2	נד	ישעיה	הפטרה	
8-1	יד	דברים	כהן	143 דברים יד 1-טו 6
18-9			לוי	
21-19			שלישי	
24-22			רביעי	
29-25			חמישי	
3-1	טו		שישי	
6-4			שביעי	
6-4			מפטיר	
9 ; 16-8 ; סה 9	סג	ישעיה	הפטרה	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

11-7	טו	דברים	כהן	144 דברים טו 7-טז 17
18-12			לוי	
23-19			שלישי	
4-1	טז		רביעי	
8-5			חמישי	
12-9			שישי	
17-13			שביעי	
17-13			מפטיר	
16-13 ; 10-4 ט	ח	עמוס	הפטרה	
20-18	טז	דברים	כהן	145 דברים טז 18 - יז 20
1 זי 21			לוי	
7-2	יז		שלישי	
10-8			רביעי	
13-11			חמישי	
17-14			שישי	
20-18			שביעי	
20-18			מפטיר	
19 ; 9-1 נז	נו	ישעיה	הפטרה	
8-1	יח	דברים	כהן	146 דברים יח 1-כ 9
13-9			לוי	
22-14			שלישי	
10-1	יט		רביעי	
14-11			חמישי	
21-15			שישי	
9-1	כ		שביעי	
9-5			מפטיר	
26-18	לג	ירמיה	הפטרה	
15-10	כ	דברים	כהן	147 דברים כ 10-כב 5
20-16			לוי	
4-1	כא		שלישי	
9-5			רביעי	
14-10			חמישי	
23-15			שישי	

הרב שמחה רוט

5-1	כב		שביעי	
5-1			מפטיר	
22-12	סו	ישעיה	הפטרה	
9-6	כב	דברים	כהן	148 דברים כב 6-כג 9
12-10			לוי	
15-13			שלישי	
21-16			רביעי	
27-22			חמישי	
3 כג-28			שישי	
9-4	כג		שביעי	
9-4			מפטיר	
18-14	לא	ישעיה	הפטרה	
12-10	כג	דברים	כהן	149 דברים כג 10-כד 13
15-13			לוי	
19-16			שלישי	
24-20			רביעי	
4 כד-25			חמישי	
9-5	כד		שישי	
13-10			שביעי	
13-10			מפטיר	
26-16	א	ישעיה	הפטרה	
18-14	כד	דברים	כהן	150 דברים כד 14-כה 19
22-19			לוי	
4-1	כה		שלישי	
7-5			רביעי	
10-8			חמישי	
16-11			שישי	
19-17			שביעי	
19-17			מפטיר	
3 ח-8	ז	זכריה	הפטרה	
4-1	כו	דברים	כהן	151 דברים כו 1-כז 26
11-5			לוי	

המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

15-12			שלישי	
19-16			רביעי	
3-1	כז		חמישי	
10-4			שישי	
26-11			שביעי	
26-24			מפטיר	
8	מה-30	מד	הפטרה	
3-1	כח	דברים	כהן	152 דברים כח 1-כט 8
6-4			לוי	
9-7			שלישי	
11-9			רביעי	
69-12			חמישי	
3-1	כט		שישי	
8-4			שביעי	
8-6			מפטיר	
11-2	נה	ישעיה	הפטרה	
14-9	כט	דברים	כהן	153 דברים כט 9-לא 30
28-15			לוי	
10-1	ל		שלישי	
20-11			רביעי	
13-1	לא		חמישי	
24-14			שישי	
30-25			שביעי	
30-28			מפטיר	
13-12 ; 8-1	כד	יהושע	הפטרה	
6-1	לב	דברים	כהן	154 דברים לב 1-52
12-7			לוי	
18-13			שלישי	
28-19			רביעי	
39-29			חמישי	
43-40			שישי	
52-44			שביעי	

הרב שמחה רוט

52-48			מפטיר	
27-16 ; 9-2	א	ישעיה	הפטרה	
7-1	לג	דברים	כהן	
12-8			לוי	
17-13			שלישי	
21-18			רביעי	
26-22			חמישי	
12-28 לד			חתן תורה	
9-1	א	יהושע	הפטרה	

155 דברים לג 1-לד 12

הרב שמחה רוט

הרצליה

חנוכה תשנ"ה

בהסכמת: הרב דוד גולינקין

הרב דוד לזר

הרב דוד פרנקל

הערות

- * הקיצורים להלן מתייחסים לרשימת הספרות בסוף תשובתו של הרב דוד לזר לעיל.
1. מובן מאליו שאין קהילה רשאית לפסוח על שתי הסעיפים ולקרוא כשתי השיטות בערבוביה, אלא עליה לסיים מחזור אחד שלם של אחת השיטות לפני המעבר לשיטה האחרת. מאד רצוי שהקהילה תאמץ לעצמה מנהג קבוע לפי אחת השיטות ושלא תשנה את מנהגה מדי כמה שנים.
 2. כל זאת בניגוד מוחלט לשיטה שפיתח אברהם ביכלר במאמרו היצירתיים בשלהי המאה התשע־עשרה. וראה גם בהערה הבאה.
 3. לגבי מועד תחילת המחזור התלת־שנתי היו עוד הצעות. בשלהי המאה התשע־עשרה, כתב ביכלר שני מאמרים מנומקים שבהם הוא ביקש להוכיח, בין השאר, שבימי קדם המחזור התלת־שנתי המקורי של ארץ ישראל התחיל בחודש ניסן. אפילו אם היה מצליח להוכיח את סבירות טענתו־דבר שאינו כן־אין פירוש הדבר שחובה על קהילה היום להתחיל בניסן דווקא. השתרש הנוהג להתחיל מחזור בשמחת תורה ואין סיבה משכנעת לעזוב נוהג זה לשיטה אחרת. היו בין הרבנים הרפורמיים באירופה במאה התשע־עשרה שהציעו להתחיל מחזור תלת־שנתי בחג השבועות. מן התבונה יהיה להפריד בין חג השבועות כזמן מתן תורתנו כשקוראים על מעמד הר סיני שבחומש שמות לבין תחילת מחזור של קריאה בתורה בציבור, שהוא ענין טכני בלבד וניתן לשינויים ולמנהגים ממנהגים שונים. חג השבועות מסמן את שמחתנו על מתן תורה ועל כניסתנו בעולה; אין חג השבועות מסמן את שמחתנו שהשלמנו את חובתנו לקרוא בתורה בציבור לפי הסדר, שהרי זו שמחה מסוג אחר.
 4. יש לציין שהשנים 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14 בטבלה מס' 1, שנים מעוברות הן.
 5. ראה לעיל בתשובתו של הרב דוד לזר, בפנים, אחרי הערה 21.
 6. על טור אורח חיים תר"ח.
 7. Leo Levi, *Jewish Chrononomy*, Brooklyn, New York, 1967, pp. 7-8.
 8. הסיבה לחלוקת הטבלה במחזורים דווקא לפי המתכונת המוצעת תתברר בסעיף ו' בהמשך.
 9. לדוגמא, תנ"ך "קורן", ירושלים, תשכ"ה (ומאז בכמה הדפסות ומתכונות שונות). הסדרים מסומנים באותיות עבריות בשוליים החיצוניים. בדיון להלן על הקשיים בחלוקת התורה לסדרים, הדוגמאות מובאות לפי תנ"ך "קורן".
 10. מגילה ל"א סוף ע"ב, והשווה לעיל בתשובתו של הרב דוד לזר, בפנים, על יד הערה 62.

- 11] כך הוא באורח חיים תכ"ג:ב', אבל הגר"א "דולג" בצורה אחרת-ראה שם במשנה ברורה ס"ק ג' ובביאור הלכה].
12. הוא מסתמך על דברי בעל מגן אברהם והלבוש על אתר; ראה שער הציון על אתר.
13. מאנן, א', עמ' 51, 76.
14. וזאת על אף מאמציו של הרב ליונל מוזס בתשובתו לפרש לפחות חלק מהנתונים אחרת.
15. מגילה כ"ג ע"א וכן נפסק ברמב"ם, הלכות תפילה י"ב:י"ג, ובשלחן ערוך אורח חיים רפ"ד: א'.
16. מגילה כ"ג ע"ב; רמב"ם שם; אורח חיים שם.
17. מגילה כ"ד ע"א; רמב"ם שם; אורח חיים קמ"ד:א'.
- 18] ראה הטבלה המפורטת של מנהגים שונים באנציקלופדיה תלמודית, כרך עשירי, טורים תש"א-תשכ"ח].
19. תוספתא מגילה ג': א'-ט', מהד' ליברמן עמ' 353-355.
20. ירושלמי נדרים ו':י"ג, מ' ע"א. ["אשלם" שם פירושו להפטיר לפי Michael Sokoloff, *A Dictionary of Jewish Palestinian Aramaic*, Ramat Gan, [1990, p. 555.
21. מלבד ההפטרה לסדר מס' 141, שהסימון ברשימה של וכולדר מצביע על היעדר הפטרה לסדר זה בכל המקורות.
22. יעקב מאנן השאיר חומר רק עד סדר 106. במבוא שכתב להדפסה החדשה של ספרו של יעקב מאנן, הוסיף בן-ציון וכולדר טבלה העוזרת להשלים את הנתונים, אבל הוא מביא רק את הפסוק הראשון של ההפטרה, ולכן נאלצתי לתחום הפטרות אלה לפי הכללים שקבע יעקב מאנן.
- 23] לדיון נוסף בברייתא זאת, ראה לעיל בתשובתו של הרב דוד לזר, בפנים, מהערה 36 עד 39].
24. ויקרא כ"ו: 11-46; דברים כ"ח: 12-69.
25. מעשה רב, סימן קע"ו.
26. יושם לב לעובדה שלפי השיטה הזו, כששני סדרים מחוברים, ההפטרה תהיה זו של הסדר הראשון דווקא, כי הקשר בין הסדר לבין ההפטרה מתבסס על הפסוקים הראשונים של הסדר. (בשיטה השנתית במקרה דומה ההפטרה תהיה זו של הפרשה השניה.)

הסתייגות לתשובה בענין המחזור התלת-שנתי של קריאת התורה

בתשובתם מפקפקים הרב לזר והרב רוט בשיטה הנפוצה בארה"ב שלפיה קוראים שלישי מפרשת השבוע כל שבת ובכך מסיימים את התורה כולה פעם בשלוש שנים. לדעתנו, שיטה זו, שהשתרשה הלכה למעשה בקהילות רבות בחו"ל ובמספר קהילות בארץ, מותרת להלכה.

א) הרב לזר והרב רוט פיקפקו בשיטה הנידונה על פי דברי ר' זירא בבבלי מגילה ל"א ע"ב: "הלכה, מקום שמפסיקין בשבת שחרית – שם קורין במנחה ובשני ובחמישי ולשבת הבאה". אותה מימרא מוסבת על מחלוקת התנאים ר' מאיר ור' יהודה (שם; והשווה למקבילה בתוספתא מגילה ג'י', מהד' ליברמן, עמ' 355) והתפרשה על ידי רבים כחובה של שמירת "רצף" בקריאת התורה. ברם, אין ספק שהמחלוקת בין ר' מאיר ור' יהודה בבבלי – ובין תנא קמא ור' יהודה בתוספתא – איננה מתייחסת ישירות לשאלה האם מותר לקרוא שלישי מהפרשה הבבלית כל שבוע. נראה לנו שהמחלוקת מתייחסת לשאלה היכן בדיוק מתחילים את הקריאה בשבת בבוקר בבית הכנסת. לפי ר' מאיר בבבלי [= תנא קמא בתוספתא] ממשיכים **תמיד** לקרוא מהפסוק שבו הפסיקו לקרוא בפעם הקודמת, ואילו לפי ר' יהודה – ור' זירא פסק כמותו – חוזרים למקום שבו הפסיקו את הקריאה בשבת הקודמת.¹

כאמור, השאלה האם ניתן לקרוא חלק מהפרשה הבבלית לפי השיטה הנפוצה בארה"ב לא נידונה לעולם במקורות ההלכתיים הקדומים וממילא אין החכמים בסוגיות הנ"ל מתייחסים במישרין לשאלה זו.

יתירה מזאת, אין ספק שמחלוקת התנאים הנ"ל התייחסה לקריאה הארצישראלית, כאשר כל סידרה היתה קצרה בהרבה מן הפרשיות הבבליות שאנו רגילים להן היום. ואפילו בקריאה קצרה זו של תקופת התנאים היו חכמים, כגון ר' מאיר בבבלי [= תנא קמא בתוספתא], שראו לנכון לפרוס את הקריאה על פני השבוע. הווי אומר, אפילו בתקופת התנאים כשהקריאה היתה קצרה יותר מהקריאה על פי החלוקה הבבלית, התמודדו החכמים עם הבעיה של אורך הקריאה.

הפוסקים בדורות הקודמים שפסקו שהלכה כר' זירא ויישמו את המאמר שלו על הקריאה הבבלית, לא הביאו בחשבון את ההקשר ההיסטורי של הלכה זו, דהיינו שכל הדיון התייחס למצב שבו היתה נהוגה שיטת קריאה אחרת לגמרי, ולא שאלו את השאלה "האם מותר לקרוא שלישי מהפרשה הבבלית כל שבוע".

אם כן, שאלה זו היא שאלה חדשה אשר יש לשקול אותה ברוח ההלכות הקדומות ולאור הנסיבות שהביאו להשתרשות מנהג זה בקהילות רבות בימינו.

ב) בזמננו ה"רצף" בתודעת הקהל הוא הרצף של החומש המודפס, שתמיד מחלק את התורה לפרשיות הבבליות, לעומת תודעת ה"רצף" של הקדמונים שהתבססה על שמייעת הקריאה בלבד.² כתוצאה משינוי זה, מקבל המונח "מקום" במימרא שב"מקום שמפסיקין... שם קורין" מובן חדש. ה"מקום שמפסיקין" בתודעת הציבור היום הוא פרשת השבוע. והציפייה של הציבור לשבת הבאה היא לקריאה מתוך הפרשה הבאה.

ג) ציפייה זו מתחברת לשיקול נוסף בעל משקל לקבלת השיטה האמריקאית להלכה – השיקול של שמירה על התודעה של פרשת השבוע המקובלת היום בכלל ישראל.

ד) לפי קבוצה של חכמי ספרד וצפון אפריקה, וביניהם הרמב"ם, הטעם העיקרי לקריאת התורה בציבור הוא תלמוד תורה.³ יתכן שר' מאיר, שפסק לפרוס את הקריאה הארצישראלית על פני השבוע, דאג לאפשר לציבור השומע את הקריאה לימוד משמעותי של הקטע הנקרא. מכל מקום, רצוי לפתח תודעה של תלמוד תורה ביחס לקריאת התורה בציבור. השיטה הנידונה כאן מותרת זמן ללימוד רציני ועל ידי כך מטפחת תודעה זו.

ה) השיטה הנידונה השתרשה כמנהג מקובל בקהילות רבות בחו"ל ובמספר קהילות בארץ. מנהג יכול להוסיף על הלכה קיימת, להכריע במחלוקת הלכתית, ואף קיים הכלל ש"מנהג מבטל הלכה".⁴ כיוון שהשיטה האמריקאית לא נידונה במפורש במקורות ההלכתיים הקדומים, דעתנו היא שמותר לקלוט את המנהג הזה שהשתרש בקהילות רבות כהלכה.

ו) נוסף לכך, אפשר לקלוט לתוך ההלכה דבר חדש אם החידוש מקיים באופן טוב יותר את המצווה לפי טעמה. לדוגמא, רבינו תם קבע כי אין פסול הלכתי בעיבוד ספר תורה בסיד למרות שהוא לא נזכר בתלמוד, מכיוון שהוא טוב יותר משיטת העיבוד המותרת על פי התלמוד.⁵ נדמה לנו, שעל אף שקיימים הבדלים בין המקרה דידן והמקרה של רבינו תם, בכל זאת הגישה שלו מאפשרת לנו לקבוע כי כיוון שקריאה קצרה יותר משרתת טוב יותר את מצוות קריאת התורה על פי הטעם הנ"ל של לימוד רציני, מותר לנהוג כן.

הסתייגות לתשובה בענין המחזור התלת־שנתי של קריאת התורה

הלכה למעשה

מותר לקרוא שליש מפרשת השבוע בבית הכנסת כל שבת, ועל ידי כך להשלים קריאה בציבור של כל התורה במחזור של שלש שנים.

הרב מיכאל גרץ
והרב גילה דרור
אלול תשנ"ח

הערות

1. לגבי מהות מחלוקת זו, ראה הגר"ש ליברמן, תוספתא כפשוטה, חלק ה': סדר מועד, ניוארק, תשכ"ב, עמ' 1174-1175 והשווה גם ישראל תא-שמע, מנהג אשכנז הקדמון, ירושלים, תשנ"ב, עמ' 171 ואילך וישראל שציפנסקי, התקנות בישראל, א', ירושלים, תשנ"א, עמ' קפ"ט-קצ"א.
2. לחשיבות ענין השמיעה בימי הביניים ראה טור אורח חיים קמ"ד ושלחן ערוך שם, קמ"ד:א'.
3. ראה תא-שמע הנ"ל (לעיל, הערה 1), עמ' 172-175. [לדעות אחרות, ראה הרשב"א המובא שם ודוד גולינקין, תשובות ועד ההלכה של כנסת הרבנים בישראל ג' (תשמ"ח-תשמ"ט), עמ' 19-20].
4. על תוקף המנהג ראה דניאל שפרבר, מנהגי ישראל, א', ירושלים, תשמ"ט, פרקים א'-ב'; שם, ב', ירושלים, תשנ"א, פרק א'; מנחם אלון, המשפט העברי, מהד' ג', כרך א', ירושלים, תשמ"ח, עמ' 713 ואילך. [על המושג "מנהג מבטל הלכה", ראה הספרות הרשומה אצל שפרבר, חלק א', עמ' כ"ד, הערה 4].
5. ראה תא-שמע הנ"ל (לעיל, הערה 1), עמ' 179.